سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان

(ڪَوِتائون)

ٻولي منهنجي سنڌي آهي

سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان

ديوي ناگراڻي

كتاب جو نالو : سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان

ليکڪ : ديوي ناگراڻي

dnangrani@gmail.com

ڇپرائيندڙ : سنڌ ادبي اڪيڊمي ڪراچي

esaakhi@gmail.com

ڇاپيندڙ : ايڊوڪيشنل پريس ڪراچي

ايڊيشن : جنوري 2009

ملهه : **75.00**

Copyright with the author

Sindhua Jee Aaoon Jaaee Ahiyaan poetry in sindhi
By: Devi Nangrani, Bombay, India

ارپيم

پنهنجي سُهڻي سنڌ جيِ مٽيءَ کي

جا

مٽي تي لڳائڻ سان چندن ٿي پوي

ديوي ناگراڻي

009 **مهاڳ**..
014 سنڌي گُلشن جو گُل...ديوي ناگراڻي
016 جذبات ۽ اُمنگ ۽ سوچ جا ٽنيا...
018 موئن جو دڙو کان تاج محل تائين
022 روح جي اجهل جهرڻي ۽ موتين پري ڪاڻ مان
028 ديوي .... سنڌ جائي
033 پنهنجي پاران

نظم

036 سنڌ جي آنءُ جائي آهيان
038 سُنامي
041 سو اندر آهي
042 موُت جي ڇايا
043 تون لهڻيدار
044 تون نٿو ڄاڻي
046 من جي غلامي
047 روح جي آزادي
048 جوالامُکي
049 ماڻ جي زبان
050 سُجاڳي
051 ڪو تہ هوندو

052 مان ڪُجهہ بہ نہ آهيان
053 منهنجي ضمير جو واقف
054 گونگي ٻوڙي
055 زندگي هِڪُ سپنو
056 مُرڪي ٿي پوان
058 منهنجي دل ٿي چوي
060 فقيرياڻي
062 ٿِري ٿِري
063 ڇا ٿيندو
064 لٺ لنگوٽيءَ وارو باپو
066 ڄامڙو
068 اِهو ئي سچ آهي
070 اختيار آهي
071 مون پُڇيو گُل کان
072 اخبار لاءِ ليک
075 سُمهيل سُرت تڏڙا ڪڍي جا اُتاري
076 حياتيءَ جو سفر
078 ڌرتي آهي اسان جي ماتا
081 آخرسپ
082 جنهن کي
083 موج پري
084 آزادي ڇا ڪڏهن نہ ملندي
086 ڪڏهن حاڪم ٿي، ڪڏهن ظالم ٿي

088 آزاديءَ جي شمع مٿان هِت

بي قافيہ نظم

089 رشتو اهڙو رکُ هر ڪنهن سان
090 رشتن ۾ آ سودي بازي

آزاد نظم

091 تنهنجي ياد
093 ڳوٺ ۽ پاڙي

گيت

095 سُهڻيءَ جي سيني ۾ سانڍيل
096 ميهر بن سهڻي ماندي الا
097 ريس راڻا رُئاري وئي
099 آيو ميگهہ ملهارُ، سکي ري
100 منهنجي اُپ جو چنڊ بہ تون ئي
102 جڳ جو هيءُ پسارو آ هي
103 نہ جي موٽي مُند بهارَ جي
105 روشني آتي آ اوندھ لاءِ
106 ظلم ستم جو ماٺ ۾ سهندو
107 پيار جو مطلب
109 دياوان

110 وقت جو سرتاج
112 بس تون ۽ مان نہ چاڙون

وائيون

114 پل پل چِن چِن رات نئين آ
116 ٻاءِ اَري من ٻاءِ، ٻاءِ اَري من ٻاء
117 اهڙو گلشن چا ڪريان
118 سائي چُنري وڻ وڻ پائي

مهاڳ

مشرق جي محبوب شاعر خليل جبران لکيو آهي تہ دماغي جاکوڙ ڪندڙ شاعر جو شعر اهڙو آهي جهڙو آڱرين جا سخت ننهن، پر اُمنگ ۽ اُتساهہ وارو شعر اِئين لڳندو آ جيئن روحاني چَپن جي چُمي، جا زخمي دل ۽ دماغ کي تازو ڪري ڇڏي .

ڪنهن بہ سُني شعر ۾ بہ شيون لازمي طرح هئڻ گهرجن: هڪ اها تہ ڪوتا جي هر لفظ مان ڪويءَ جي من جي موج، اندر جي اُڇل ۽ اصليت جو اِظهار ٿيڻ گهرجي ۽ ٻيو ڪوتا پڙهندي يا ٻُڌندي، پڙهندڙ يا ٻُڌندڙ جي دل جي درياهہ ۾ اُهي ساڳيون ڇوليون پيدا ٿيڻ گهرجن، جي ڪويءَ جي من هرديہ ..ساگر ۾، ڪوتا جي رچڻ وقت اُٿي رهيون هيون. ٻي خوبي آهي ڪوتا جو ٻاهريون رنگ روپ. ڪوتا ڇند وديا يا علم عروض جي ڪسوٽيءَ تي پڻ ڪَسي ثابت نہ ٿِيڻ گهرجي.

شعر آهي زندگيءَ جو آئينو. شاعر پنهنجي من جي مهراڻ ۾ ٽُٻيون ڏيئي، بي بها موتي ڳولهي، تِن کي پوئي جڏهن حسين هار جي صورت ۾ پيش ڪري ٿو، تڏهن اُن کي شعر ڪوٺيو ٿو وڃي. شعرکي ٻن حصن ۾ ورهائي ٿو سگهجي. داخلي شعر ۽ خارجي شعر (subjective) ۽ (objective). **داخلي شاعر دل جي درياهہ ۾ ٽُٻيون ڏيئي اندر جا احوال اورڻ شروع ڪري ٿو. هو**

پنهنجن اُمنگن، اثرن، آزمودن ۽ شخصيت تي روشني وجهي ٿو. خارجي شاعر، دل جي دنيا بابت نہ پر، خود دنيا بابت پنهنجا ويچار ورنن ڪندو آهي. هو ڪنهن خاص چيز (شئي) مضمون يا ويچار کي نظر ۾ رکي، اُن تي روشني وجهندو آهي. جيتوڻيڪ ٻنهي حصن جي وچ ۾ ڪا لوهي ديوار ڪڙي ڪيل ڪانهي پر اِن ۾ ڪو بہ شڪ ناهي تہ داخلي شعر جو مقام خارجي شعر جي مقام کان مٿي آهي.

"سنڌ جي آنءُ جائي آهيان" جي رچناڪار باشعور شاعرا ديوي ناگراڻيءَ کي هڪ ڏهاڪي کان پڙهندو آيو آهيان، ڪڏهن هندواسي ۽ رچنا ۾ تہ ڪڏهن **ڪونج ۽ سِپون** ۾. سنڌيءَ ۾ ڇپيل سندس غزلن جا مجموعا " غم پنل خوشي" ۽ " آس جي شمع " ادب نوازن وٽ قبول پيا آهن. سندس هندي غزلن جا بہ مجموعا "چراغ ِ دل" ۽ "دل سي دل تڪ" سندس فني خصوصيتن جا سهڻا مثال آهن. سنڌ ۽ هند جي سنڌي غزل گو شاعرن ۾ ديويءَ قابل تعريف مقام حاصل ڪري ورتو آهي اِن ۾ شڪ نہ اٿم. ديويءَ جي غزل جي باريڪين ۽ علم عروض جي پختگين کي ساراهيندي سدا حيات دادا دلگير، جناب ايم. ڪمل، دادا پريو وفا، شري واسديو نرمل ۽ دادا ارجن سڪايل بہ هن جي سنگره " غم پنل خوشي" جي مُهاڳ ۾ لکيو آهي تہ "غم پنل خوشي" خيالن جي اڇوتي هئڻ ۽ ٻوليءَ جي ٻل جو ۽ قلم جي قوت جو ضامن بڻجي اسان جي سامهون آيو آهي، تنهن جو هڪڙو سبب سندس ذات ۽ ڏاهپ جي سنجيدگي آهي."

ديوي ناگراڻيءَ جو پنجن سنگره " اُڏر پکيئڙا" پڙهي

خاطريءَ سان چئي سگهان ٿو تہ ديويءَ جي شاعريءَ جو ڪئنواس وسيع آهي. لڪڻ محض شوق ناهي، سندس درديلي دل ۾ جو غبار آهي اُهو غزل، نظم، وائي، گيت وغيره جا ويس پهري، ساراهہ جوڳي پيشڪش جي پُراثر رنگن سان نڪريل آهن.

"سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان" اُن مالا مثل آهي جنهن ۾ ڪيترن قسمن جا گل، انيڪ رنگن سان رنگيل ۽ طرح طرح جي خوشبوئن سان واسيل آهن. هن مجموعي جون گهڻيون رچنائون آزاد آهن. ڪجهہ مثال اوهان آڏو رکجن ٿا....

پاڻ ۾ پاڻ کي پائڻ جي
ڪوشش ڪندي آهيان"

تون نٿو ڄاڻين جون هي سِٽون ڏسو...

تنهنجي کِل!
منهنجي مسئلن کي
بي پناهہ راحت ۽ تازگي ڏئي
هلڪو ڪري
هوا ۾ پکيڙي ڇڏيندي آهي.

"زندگي هڪ سپنو" ۾ اِظهاريل....

زندگي بہ
شيشي جيان چڪناچوُر ٿيندي آهي
جڏهن نشو لهندو آهي
جڏهن سپنو ٽُٽندو آهي

"فقيرياڻي" ڪوتا بہ ڌيان ڇڪائي ٿي. شاعرا ديوي ناگراڻيءَ جا گيت ۽ وايون پڙهندي سنڌي جي مايہ ناز محبوب شاعر تاجل

بيوس جا لفظ ياد ٿا پونم ، تہ " انهن رچنائن ۾ هارمونيم جي سرگم وارو ترنم ايڏو تہ رچي راس ٿيل آهي ، جو لڳي ٿو ڄڻ سنڌو جهرڻا ۽ آبشارناهي، ڪئلاش تان ڊوڙي رهي آهي، ڄڻ رقص جي عالم ۾ ڇير جا ڇمڪا پيا ٿين"....

رس، رنگ ۽ روپ جي قائل جا
دل ديويءَ جي بہ تہ گهايل آ
پئي سورن ۾ سا ڳري ڳري.

جيون روپي بين وڃي جا
اُن جو آهين ساز بہ تون ئي

ساز سمورو تون ئي تون آن
ساز سندو آواز بہ تون ئي.

جيون ڄڻ مهراڻ متل آ
رمز سان پار پُڄاءِ، ڳاءِ اري من ڳاءِ
گيتن جي ساگر ۾ ديوي
پنهنجو پاڻ سماءِ، ڳاءِ اري من ڳاءِ

آخّر ۾ اُن ڪوتا جون ڪي سٽون پيش ڪرڻ چاهيان ٿو، جنهن لاءِ پيڻ ديوِيءَ هڪ ڀيري ٻڌايو هوم تہ سندس 1994 ۾ سنڌي ڀاشا ۾ لکيل سندس هيءَ پهرين رچنا آهي...

" سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان"
سنڌي گلشن جو گُل آهيان
جڳ اندر خوشبوُ ڦهلايان
گُڻ ڳائي تنهنجا او سنڌڙي!
هر ڪنهن کي مان ميت بڻايان
سڌُ ڪري سنڪٽ ۾ ديوي
اُن جو سِڪ مان سڌ اونايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

بس مان ائين ئي چاهيندس ۽ چوندس تہ ڏٽي ڪري قلم جو زور وڌيڪ پختو ٿئي!!
دلي مبارڪون ۽ شڀ ڪامنائن سان....

گوورڌن شرما "گهايل"
President: Sindhi Adabi Sabha, Pune
202, Rio Grande, Fortaleza
Kalyani Nagar, Pune-411006

سنڌي گُلشن جو گُل...ديوي ناگراڻي

شاعر سماج جي سونهن آهن، نہ فقط سونهن آهن پر اسانجي گُلستان جا اُهي سُمن آهن جي پنهنجي ويچارن جي سُرهاڻ سان دل ۽ دِماغ کي راحت بخشين ٿا. ڪِن کي موگري (موتيئي) جي مهڪ مست ڪري ٿي، ڪِن کي گُلاب جي سُگَنڌ تراوت بخشي ٿي. اِهو مدار آهي پاڻڪ جي دل جي هسيت Receptivity تي.

تخليقي شاعرا جي سنيهہ روپي ساگر ۾ اُمنگن جون چوليون لهن ۽ چڙهن پيئون، پر جڏهن دل درياه ۾ اُهي چوليون ٻوڏ آڻين ٿيون تہ اُهي اُڌما ۽ اُمنگ لفظن جي آڪار ۾ مک مان نڪرڻ لڳن ٿا، جيئن درياه جو پاڻي بند ڀڃي وهڻ شروع ڪندو آهي ۽ رچناڪار جون چست آڱريون اُنهن لفظن کي ڪويتا ۾ قلم بند ڪري هڪ سهڻو سروپ ڏيڻ ۾ ڪامياب رهنديون آهن، ڪڏهن گيت تہ ڪڏهن ڪا نظم، تہ وري ڪڏهن رُبائي ۽ وائي.

ديويءَ جي سوچ جي رواني ۾ ظاهر آهي...

شاد رهين آباد رهين شل
منهنجي سُهڻي سنڌ سياڳي
تنهنجو دک سک پنهنجو پايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

اڳيان اچو تہ هِن جي روحاني راحتن سان پاڻ کي واقف ڪرايون....

روح جي لاءِ نہ ڪو قيد آهي
نہ ڪي زنجيرون، جي هن ڪي روڪين
جي ٻندن هن ڪي روڪين، سي
هِن جي پڃري جا بند ٿي آهن.

ساگر جي لهرن جيئن خيالن جي اُٿل پُٿل کي قلمبند ڪندي ديوي چوي ٿي....

تيز تِکو طوفان لڳو ٿي
ويتر ساحل دور هيو
ڪچي گهڙي ٻہ نہ ساٿ ڏنس، هي
قسمت سندو قصوُر هيو.

رچنائن جي اٿاه ساگر ۾ غوطا کائيندو هي من ديوِيءَ جي جذبات سان سڄاڻپ پائيندو ٿو رهي.

هن سندر ڳُتڪي لاءِ مان ڪيس واڌايون ڏيان ٿي.

ايشوري جوتواڻي

پونو

24 مارچ، 2008

جذبات، اُمنگ ۽ سوچ جا ٽنيا...

ديويءَ جي غزلن ۽ گيتن کي پڙهندي لڳم تہ هُن پنهنجي جذبات، اُمنگن ۽ سوچ جا ٽنيا ڏيئي لهرن تي لڏندڙ گهر کي مضبوط بنائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. هن جي زباني اچو تہ ٻُڌون....

مهاڪال ايڏو ڪڏهن ڪين آيو
ڪري قهري ٽاندو تو جل ٿل وهايو

ديويءَ جي لکڻيءَ ۾ اظهار ڪرڻ جي قوت بہ آ ۽ لئہ بہ آهي. ڪيئن نہ هوءَ سوچ کي ولوڙي لکي ٿي، سندس من جو پکي پرواز ڪري دور دور اُڏري دنيا، دنياداري ۽ اِنسان جي حالت جو جائزو وٺي چئي رهيو آهي....

ڪيڏيون ريتيون رسمون آهن
بندڻن جون جڻ شيخون آهن
تِن جڪڙيو جڻ ساه الا
ميهر بن سُهڻي ماندي الا.

من جو سنگهرش ۽ اُڌمن جي دشا جي تصوير جا شبدن سان بيان ٿي ڪري سو سندس سوچ جي اُڏام جي ماپ آهي....

ماٺ جي زبان تي
پُڪاري اُن پرينءَ کي
جو آواز جي گونج بڻجي
وڄي رهيو آهي
منهنجي من مندر ۾.

اڳتي ڏسو ڪيئن پنهنجي آزمودن کي سامهون آڻي رهي آهي....

تنهنجو چهرو
منهنجي روح ۾ اُڪريل آهي
تون ليڪ تي پوندو آهين
مان فقط اکر پڙهندي آهيان.

ساهتيہ ۾ ديويءَ ويجهڙائيءَ ۾ قدم رکيو آهي، شروعاتي ڪوشش ۾ جي ڪڏهن هيتري گهرائي آهي تہ اڳتي هلي سنڌي بوليءَ جا انيڪ گهڙا ڀرينديءَ ديوي: اهڙي پڪ هر پاٺڪ کي لازمي هئڻ ڪپي. منهنجون دلي واڌايون هُجن ديويءَ کي جا قدم قدم منزل ڏانهن پئي وڌي.

گيتا راج
لنڊن، يو. ڪي
24 فروري، 2008

موئن جي دڙي کان تاج محل تائين

شاعري،جنهن کي آنءُ نيٽن سان تشبيهہ ڏيندو آهيان، اهڙا نيڻ جيڪي شاعري جي چنچل سٽن جو ورد ڪندڙ آڏو دنيا جهان جي فلسفي جا جلترنگ پکيڙي ڇڏيندا آهن، شاعري جنهن کي ذات ۾ الهام جهڙن امرت ڌار لفظن جي تشبيهن جي تسبيح ۾ پوئيو ويندو آهي، اها شاعري آتما جي ماڳن، مڪانن ۽ منزلن جي پار اپار جون سرحدون ڇهي پرماتما جي پوترتائن جي پرتش ۾ گم ٿيڻ جو گيان آچندي آهي، مون تي بہ شاعري جي ڀاشا جون نرم لاڳيتون ڪڏهن نمرين تہ ڪڏهن ڪيڏاري ۽ ڪڏهن ديپڪ راڳ تہ ڪڏهن ايمن راڳ بڻجي شام جي شفق جا خمار نچار ڪنديون رهيون آهن ۽ آگرين جو خدا ڪيئي غزل، نظم، گيت ۽ وايون سرجيندو رهيو آهي، بلڪل اهڙن ڪومل آگرين مان جڏهن ماڪ ڀنل ڪويتائون سرجيلا پڙهندو آهيان، تڏهن ان جي منظر، پس منظر، خيال، رڌم ۽ لئہ تي جهومي پوندو آهيان، ڪيئي وجدان جا رنگ ڦٽي پوندا آهن، نمرتا کان جلال، امن کان جنگ ۽ انقلاب جي لهرن تي سفر ڪرڻ لڳندو آهيان.

اهو حال فقط منهنجي شاعراڻي رمز جو ناهي پر اهڙو حال هر ان شاعر جو آهي، جيڪو سندر ڪويتائن جي سندرتائن جا انگ ۽ رنگ اٿي ٿو، هر ڪوتا گرجي اندر ۾ موئن جي دڙي کان تاج محل تائين جهڙا ميرانجهڙا ۽ نور سان وهنتل احساس هجن ٿا ۽ اهي احساسن جا پنڇي اندر جي جزيرن مان اڏامي ڪاغذ جي ڪوري بدن تي وچائجي وجن ٿا، تڏهن اهو ڪاغذ رنگن ۽ احساسن جي هولي سمان بڻجي وڃي ٿو، اهڙن رنگن، روپن ۽ احساسن جي گهنگهروئن سان ڇن، ڇن ڪندڙ ڪومل ڪويتائون ديوي ناگراڻي بہ سجڻ ۽ ساٿيهہ کي ارپن ڪيون آهن، جن ۾

آتش فشان جي جلائيندڙ اڳني ٻہ آهي تہ گنگا جل جي ٿڌڙي لهر ٻہ آهي، جنهن ۾ سچل ۽ منصور جهڙي مستي ٻہ آهي تہ ڀِٽائي جو نمي نهارڻ وارو درس ٻہ موجود آهي، خليل جبران جهڙي لفظن ۽ سٽن ۾ امرتا ۽ سدابهار رهڻ واري سگهہ ٻہ آهي تہ رومي واري صوفيت جو سرور ٻہ ويڙهيل آهي، مٽي جي مهڪ جي مڌر خوشبو آهي، جيڪا پڙهندڙ جي اکين کي ڇهي دل ۽ دماغ ۾ تازگي جي سلطنت جوڙي ڇڏي ٿي.

ديوي ناگراڻي جتي شاعري جي مختلف صنفن ۾ لکيو آهي، اتي انهن صنفن ۾ هن فن ۽ فڪر کي ٻہ مضبوط مورچو بخشڻ جي ڪوشش ڪئي آهي، روايت ۽ جدت جو حسين سنگم آهي، مختلف صنفن ۾ تخليق ٿيل مختلف تخليقون جتي پڙهڻ ۾ آبشارن جي رواني رکن ٿيون اتي عام فهم ۽ ٻيهر پڙهڻ لاءِ اپيل بہ ڪن ٿيون، ڪيترائي اڇوتا ۽ اڻ ڇهيل احساس جيڪي ديوي ناگراڻي جي شاعراڻي پختگي ۽ انفراديت جو علم بلند ڪن ٿا. ديوي ناگراڻي جي شاعري سان ڌرتي سان عشق جي انتها ان مان پرکي سگهجي ٿي جو هي چوي ٿي تہ:

سنڌي گلشن جو گل آهيان،
جڳ اندر خوشبول ڦهلاين،
ڳڻ ڳائي تنهنجا او سنڌڙي!
هر ڪنهن کي مان ميت بڻايان
سڏ ڪري سنڪٽ ۾ ديوي،
ان جو سڪ مان سڏ اونايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

سنڌ جيڪا بزرگن، ولين، صوفين ۽ ساڌو منش مهمان نوازن جو ديس رهيو آهي، اتي انهن صوفين ۽ شاعرن پڻ سنڌ کي دعائن جا ديوان آڇيا آهن، سنڌ ۽ دنيا جي عظيم شاعر شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي ٻڪن جي تهن تي اهي دعائون تريون ته
"سائيم، سدائين، ڪري مٿي سنڌ سڪار"
جا آلاپ گونجي پيا، ساڳي رمز جو رنگ پائي ديوي ناگراڻي به چوي ٿي ته:

شاد رهين آباد رهين شل،
منهنجي سهڻي سنڌ سياڳي،
تنهنجو دک، سک پنهنجو پايان،
سنڌ جي آنءُ ڇائي آهيان.

ديوي ناگراڻي جون ڪويتائون احساسن، جذبن، ٿهڪن، مرڪن، جمالن،المين، سانحن ۽ واقعن جي تاريخ آهن، اهڙي تاريخ جنهن کي مؤرخ ته وجود نپوڙي رقم ڪيو پر قاري لفظن ۽ سٽن جي شمشان کان گلستان تائين ڪڏهن سڏڪي ۽ ڪڏهن مرڪي مرڻ ۽ جيئڻ جي موسمن مان گذري ٿو.

ڪو ته هوندو، جو
منهنجي ويران راهن ۾
نيڻن جا ڏيئڙا ٻاري
منهنجي اچڻ جي واٽ
نهاريندو هوندو.
منهنجي سوچ جي جهنگل ۾،
شريڪ آهي، مون ساڻ

سڀني جهان جو شور،
گهڻن جا غم، گهڻن جون اداسيون،
منهنجي گهٽ جي سنسان آڪاش ۾،
بادلن جا ذرڙا بڻجي
هوائن جي برف تي
پنهنجو رخ پيا مٽائن.

- **پيٽ ڀري ٽي ڪين نصيحت،**
  ڏئي سگهين جي روٽي ڏي.
- **سميل سرت ٽڌڙا ڪڍي جا اٿاري،**
  وسايل ڏيئن کي جا اوندهہ ۾ ٻاري،
  اها روشني آ، اها روشني آ .
- **رهي ڏيان جي ڏن ۾ ديوي اندر جو**
  گهڻو ڪجهہ بنا ڪجهہ چوڻ جي ڪري سو،
  اها بندگي آ، اها بندگي آ.
- **وطن جو پڙهيو حال اخبار ۾ اڄ**
  پڙهي بس رني دل، رني آهي، اک اڄ.

اهڙيون ڪئي سٽون هن مجموعي ۾ موجود آهن، جن کي هر هر پڙهڻ لاءِ دل گهري ٿي، آءُ اميد ۽ پرارٿنا ٿو ڪيان تہ شل ديوي جيڪا سنڌي شاعري جي گلدستي جو هڪ خوبصورت مهڪندڙ گل آهي، اها پنهنجي ڪومل ڪويتائن جي خوشبو کي ايترو تہ پکيڙي جو سارو ديس سندس سارون، پچارون بڻيل رهي.

اظهر ٻانيڻ
ڪراچي – سنڌ

روح جي اجهل جهرٽيءَ موتين پري ڪاڻ مان

لڇمڻ- ريکا جي هن پاري واري سه - آتشئيَ ٻولي واري شاعره ديوي ناگراڻي جيڪا مون لئہ ڪجهہ سمئہ اڳ، هڪ اجنبي، اڻ ڄاتل، اڻ سڃاتل وجود جيان هئي، پر سندس ڪوتائن جي، آڪار ۾ ننڍڙيءَ ڳٽڪي، ”سنڌ جي **آن**ءُ ڄائي آهيان“ جي اڀياس بعد انڪشاف ٿيو تہ اِها ظاهري طور پتڪڙي تخليق پنهنجي فڪر جي اوچي اُڏام، جيون جي اندلني تڪن ۽ جهَڪَنِ رنگن جي ڌوپ ڇاؤن، اندر جي اونهين گهراين مان جهرٽي جيان ڦٽندڙ اُڌمن، امنگن ۽ جذبن جي گوناگونيت، موضوعن جي گهڻ-پاسائين اصنام تراشيءَ ۽ جهنجهوڙيندڙ چونڊ ۽ پيشڪش جي انفراديت؛ اوپري اوپري احساس ڪان اڻ لکي طور سوري هر انسان جي ساهہ جيترو، اوڏو ڪري ڇڏيو آهي، ۽ ان ۾ آءُ بہ شامل آهيان! ڪوتائون واڇي منهنجي يادن جي مزار مان ٽي امر نانءَ اُپرندا ڪناري پيڙو ٿيا آهن. پهريون لبناني اديب خليل جبران جنهن ارڙهن ورهين جي ننڍي ڄمار ۾ ضخامت جي لحاظ ڪان هڪ ننڍڙو ڪتاب Prophet سرجيو هو، جنهن سموري جڳ اندر ادب جي دنيا ۾ اهڙو خوبصورت ۽ تخليقي ولوڙ پيدا ڪيو جهرو ڏند ڪٿائي ديوتائن ۽ دئيتن ”سمنڊ ولوڙي“ اپجايو هو، جنهن جون امر چوليون اڄ ڏينهن سوڏو موجزن آهن. ان بعد آمريڪي جڳ مشهور اديب ارنيسٽ هيمنگوي Old man and the sea جهڙوننڍڙو ناول لکي، جنهن جي ضخامت بہ پيش رو تخليق جيتري هئي، ويهين صدي جي آخري اڌ ۾ ادبي دنيا جي

اُساتِ ۾ امرت جهڙو پيالو اوتي ڪيس جاوداني بخشي هئي ۽ ان ڪان ڪجهہ اڳ فرانسيسي من - موهن ۽ Circe وانگيانَ ساحره اديبہ فرانسئائس سائگان سترهن ورهين جي ڄمار ۾ هڪ تمام ننڍو ناول Bonjour Tristesse لکي پاڻ کي ۽ ادب کي امرتا بخشي هئي.

ديوي جون ڪوِتاوئون بہ ايئن پيون پاسن جيئن ڪنهن سڪي جا بہ پاسا هوندا آهن، تيئن هنن شعري رچنائن جا بہ بہ رخ آهن: هڪ قنوطي (Pessimistic) جنهن ۾ اپار پيڙا، ڏائڻ جهڙي هيڪلائپ، دنيا جي بي ثباتي، آلودگي ۾ ثقيل شهري زندگي، پنهنجن پراوَن جي بي حسي ۽ ”گوتمي درد“ ۾ وڪوڙيل سمورو وجود - لڳي ٿو تہ ديوي پروميٿيئس واري پوڳٽا پوڳيندي رهي ٿي! هتڙي مون کي ميرا ۽ قرة العين طاهره جو تسلسل ڏيکاري ڏيندو نظر اچي ٿو!

ديوي جون رچنائون - مختلف صنفن تي مشتمل - روح جي اجهل جهرڻي ۽ موتين پري ڪاڻ مان، بي ساختگي سان، ڦٽنديون ڏيکاري ڏين ٿيون، ان ڪري انهن ۾ پوترتا، ڏاهپ، ازلي درد ۽ امر پريم جون ڌارائون هر ڏس ڏانهن تسلسل سان روان دوان آهن - جن اندر داخليت جو عنصر خارجيت کان سرسيرو آهي ۽ انهن جو سنگم گنگا--جمني ڍِڪ پيو ڏئي. سندس نظم ”سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان“ جون سٽون،

شاد رهين آباد رهين شل منهنجي سهڻي سنڌ سياڳي

سنڌ جي “قومي تراني” جو ذِڪُ پيون ڏين، ۽ اهو بہ ناري جي منفرد شناخت ۽ رچنا رچيل! هيڏو ڏور رهندي وطن جي انوکي ۽ اٽوٽ پيار جي نهايت سندر ساروڻي (Nostalgia) آهي.

ديوي جا بہ نظم اڪبري ۽ اصغري هيئت وارا:

”سنامي“ ۽ ”موت جي ڇايا“ اندر بہ ”فڪري ڇايا“ جي ڏنڌ کي اُڌيڙڻ جو جتن پيارو ۽ لپائيندڙ ٿو لڳي:

عجب هيءُ سنگم آ تتون جو ديوي
هوا، پاڻي، آڪاش، اگني ۽ ڌرتي
ملي پاڻ ۾ جڻ تہ هڪ ٿي وياسي
سناميءَ جي نالي ۾ جيون وٺي ويا.

موت ۽ زندگي جي ازلي ڳجهارت جيڪا هميشہ ازلي رهندي، انڪري امر رهندي! زندگي ڇا آهي؟ تتون جو يڪجا ٿيڻ - ۽ موت تتون جو وکرجڻ!! بنهي Aspects ۾ اگر گهرائي سان ڏسجي ’امرتا‘ موجود آهي!!!

’لهڻيدار‘ پڻ Thought Provoking آهي. ان جو آخري بند خاص طور تي. انسان جي اڻ- سجاتل چڱائي، ڳُندر ڏور ڪري، جيئڻ جو وشواس ۽ موت ۾ پنهنجي چڱائي جو عڪس نروار ڪرڻ لاءِ اتساهيندي رهي ٿي!

’من جي غلامي‘ رچنا ’ٻوڏي فڪر‘ ۽ ’شيڪسپيئري سوچ‘ جي نوراني پکشن ڏانهن علامتي اظهار جيان پاسي ٿي. من جي

غلامي جنهن جو انحصار ترشنائن، واسنائن جي واسينگي ٽنين تي بيٺل آهي، جنهن اندر حيات جي رنگ - منچ جا مختلف اسٽيج بہ شامل آهن، اِهي سڀ ’نجات‘ جي راھ جون رڪاوٽون بڻيون رهن ٿيون ۽ اسين اَ-وديا سبب، خوشي خوشي ان جي اندر هر روز مرندا ۽ جيئندا رهون ٿا. اسان جو جيون هڪ وڏو الجهيل Pandora’s box آهي، ڪوريئڙي جي ڄار جيان!

’جوالا مکي‘ پڙهي احساس ٿيم تہ ڌرتي ماتا جو ازلي بي - زبان درد پنهنجي اندر جي اپار آتش کي ٽڙو ڪرڻ لاءِ ڪيڏيون ور وڪڙ ڦيرائيون پيو ٿو ڪائي. ڪاش! سمنڊ جي اپار، بي انت گهرائي سان ڪيس شانت ڪري سگهجي!

’سجاڳي‘ اندر ويدانتي فڪر جي هلڪي جهلڪ جو نفيس احساس ترندو ڏيکاري ڏئي ٿو!

’مان ڪجھ بہ نہ آهيان‘ چتر ڏسڻ بعد ’خان خانان‘ جو هيءُ فارسي شعر ذهن مان اپري ڪناري پيڙو ٿيو:

من تو شدم تو من شدي، ما جان شدم تو تن شدي
تا ڪس نہ گويد بعد ازين من ديگرم تو ديگري

’ڇا خبر آھ انهيءَ کي‘ جو ڪينواس گهرو ۽ وسيع آهي، جڻ سموري فطرت پنهنجي لوچ، سوچ ۽ ڪروڌ سميت ان جي Currents ۽ Under-currents اندر ڇُلي رهي آهي. ديوي جي هن چٽ اندر آخري پنجن بندن ۽ ’ڪيئن پيئي ٿو درد پنهنجو، زهر جيان ڪو ڏُکَ پري.‘ انسان پنهنجي درندگي ذريعي پنهنجي ئي

هٿ سان، تهذيب جو، انسانيت جو ۽ پنهنجو انت آڻي اچوڪي، نرالي تاريخ پيو لکي! هيءُ عجب (Paradoxical) سقراط پنهنجي مثان پيدا ڪيل ان درد کي مسلسل پيئندو ٿو رهي! ڪيستائين؟ هي عڪس وان گاگ جي زندگي جيان پيو پاسي، جيڪا Lust from life ۾ چٽيل آهي.

ديوي جا گيت بہ مٺر مٺر ۽ سندر سندر آهن؛ جن ۾ آشنائن ۽ نراشائن جا اولڙا تن من تي بارش جي هلڪين ۽ تيز بوندن جيان پون ٿا.

’آزاديءَ جي شمع‘ اندر،

سپوت سنڌ جي هيمو ڪالاڻيءَ
ڪڏهن نہ پٺتي پير هٽايو.

پڙهي محسوس ٿيو تہ ديوي ساڌارڻ خاتون ڪونهي، بلڪ سندس من ۾ آزادي جي سرويچن لاءِ بي حد اَڪير، احترام ۽ پيار جون پاؤنائون بہ موجزن ڏيکارجن ٿيون، جيڪا اسان جي خود ساختہ، پدرسري سماج اندر فخر جي ڳالهہ سمجهڻ جڳائي.

گيت، ”جڳ جو هيءُ پسارو آهي“ جي بند،

خون آ گهاٽو، پاڻي پنڙو،
سو بہ بڻيو آ، قطرو قطرو.

جي ذريعي ڪلجڳ جي قدري، تهذيبي، سماجي گراوٽ ۽ مادي بدحالي جو ريمبرانٽ جي چٽر جهڙو چيندڙ عڪس چٽيل

ڏيکارجي ٿو.

’ڄامڙو‘ نظم ۾ هڪ اڇوتو خيال پسجي پيو. هر ڪو وجود، ننڍڙو خواهہ وڏو، پنهنجي جاءِ تي اهم ۽ Indispensable آهي ۽ ’ناوجود‘ جو اٽوٽ انگ!

’بس تون ۽ مان نہ ڄاڻون‘ جون آخري بند واريون هيٺيون سٽون:

هي هل هلان جو ديوي
سارو لڳي پسارو
بازيگرن جيان آ
هي ڪليل ڪنهن رچايو
آ ڪنهن جي هٿ ۾ ڏوري
بس تون ۽ مان نہ ڄاڻون.
پڙهي **غالب** ياد اچي ويو،
بازيچہ ، اطفال هي دنيا ميري آگي
هوتا هي شب و روز تماشا ميري آگي.
غالب ۽ ديوي هر يُگَ ۾ پراسرار جي اسرار کي حيرت مان تڪيندا ڏيکاري ڏيندا رهن ٿا.

’اختيار‘ اندر اختيارات جي ورهاست جي سهڻي فيلسوفاڻا موشگافي پلي لڳي!

شيام ڪمار ڪوئٹہ 15.07.08

ديوي.. سنڌ ڄائي

شاعري جو وکر پئي پراڻو نٿو ٿئي. جڳن کان دنيا جي هر خطي ۾ شاعري ٿيندي رهي آهي ۽ جيستائين انسان زنده آهي، تيستائين اندر جا احساس پڻ اظهاربا رهندا.

شعر لفظ جو ذاتو شعور آهي ۽ ادب لفظ ”دب“ مان نڪتل لڳي ٿو. زندگيءَ ۾ بي پناهه اٿل پٿل سبب دل ۾ مختلف ڪيفيتون پئدا ٿين ٿيون. ڪيفيتن جو دٻاءُ انسان کي اظهار ڪرڻ تي مجبور ڪري ٿو، پر هر شخص کي اظهار جو ڏانءُ نٿو اچي، البته هو ٻين جي تخليقيل ادب ۽ آرٽ مان لطف اندوز ٿي آنرجڻ (Catharsis) جي عمل مان گذري ٿو.

ديوي ناگراڻيءَ پنهنجو درد سڃاتو آهي ۽ هن کي اظهارڻ جو ڏانءُ به اچي ٿو، توڙي جو اهو پختگيءَ جي چوٽيءَ کي ڇهي نٿو، ته به پنهنجي ذات جي اشاعت تي جس لهڻي.
ڪوتائن جي مجموعي ”سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.“ ۾ شاعرا پنهنجو اندر اوريو آهي. هن جو درد هر عورت ۽ هر شخص جو درد آهي. اهو درد آهي ڳولا جو درد! ڪنهن واٽ ڳولي ته ڪيس منزل نه ملي، ڪنهن منزل سُڃاتي ته.. ان تائين رسائيءَ جي واٽ کان محروم رهيو.
شاعر پنهنجي ديس جي نظرياتي سرحدن جا رکوالا ٿين ٿا. ڪهڙو ديس؟ زمين جو خطو، جنهن جو هو شهري آهي. ها!

ظاهري طور تہ ائين آهي، پر حقيقت ۾، جيئن هوا جو،گل جي خوشبو جو ۽ برسات جي وسڪاري ۽ روشني جي رنگن جون ڪي حدون مقرر نہ آهن، تيئن شاعرسڄي ڌرتيءَ ۽ ڪائنات کي پنهنجو ديس سمجهي ٿو.

سک ڪڏهن سوگهي نہ ٿيندي سرحدن جي قيد ۾
واءُ کي آزاد ڇڏ، ايندو رهي، ويندو رهي.

سنڌي ٻولي ڪلاسيڪي ۽ جديد شاعريءَ سان مالا مال آهي. اردو جي ڀيٽ ۾ اسان جي شاعري توڙي ڪهاڻي، ناٽڪ، ناول يا مضمون ۽ ڪالم ۾ مصنف جي پنهنجي ڌرتي سان وابستگيءَ چوڏهين جي چنڊ وانگر چٽي نظر اچي ٿي. سنڌ ۾ رهندڙ سنڌي کي ڌرتيءَ هوندي بہ ٽئين ۽ چوٿين درجي جو شهري هجڻ جو احساس اڏوهيءَ وانگر کائي رهيو آهي. سرحد ۽ سمنڊ پار رهندڙ سنڌين کي تہ ڌرتي کسجڻ جو احساس اسان کان وڌيڪ ستائيندو هوندو.
سچ اهو آهي تہ، جڏهن شاعر سڄي ڌرتيءَ ۽ ڪائنات کي پنهنجو ديس سمجهي ٿو، تہ ان وقت هن کي زندگي فقط پنهنجي ذات جو نہ پر گڏيل انسانيت جو نوحو محسوس ٿئي ٿي. اها ڳالهہ سيني کي سمجهہ ۾ نہ ايندي. ميران بائيءَ چواڻيءَ تہ،

پريم ڪيو ديواني منهنجو درد نہ ڄاڻي ڪو
گهايل جي گت گهايل ڄاڻي ڄاڻي ڪونہ ٻيو

مير درد چيو ته،

درد ڪجهہ معلوم هي يہ لوگ سب
ڪس طرف سہ آئي تهي، ڪدهر چلي

پنهنجو درد سڃاڻ ۽ پاڻ کي سڃاڻ، انسان جي وڏي ۾ وڏي ڳولا رهي آهي. قبل مسيح جي يوناني شاعري پڙهون ٿا ته، پنهنجي بڻ بنياد جي ڳولا، ڪٿان آياسين، ڪٿي ويندا سين، آغاز ۽ انت بابت ڪا پروڙ نٿي پوي.
هڪ يوناني شاعر جي چوڻ موجب هيءُ شعر پڙهي ڏسون ٿا ته:

خبر نہ ڪير ڪٿان ڪڏهن آيو آن
وڃڻو آ ڪيڏانهن ويندس مان.

جيتوڻيڪ اڄ جي دنيا پنهنجي وجود ۾ اڄڻ واري دنيا کان بي حساب طورتي بدلجي چڪي آهي ۽ هر گهڙي بدلجي رهي آهي. ان حد تائين جو انسان چنڊ تي پنهنجو جهنڊو گهاڙي آيو آهي ۽ دنيا جي ڪل ڏيگهہ ۽ ويڪر ڪمپيوٽر جي چپ ۽ موبائيل جي سيل ۾ سموئجي وئي آهي ، ان جي باجود ٽيڪنالاجي اڄ بہ مٿي ڪيترن ئي رازن جون ڳٽيون سلجهائڻ کان قاصر آهي. دماغ کان ٻاهر "پاڻ"سڃاڻ جا پارپتانہ ملندي ڏسي شاعره کي چوڻو پيو ته،

پاڻ ۾ پاڻ کي پائڻ جي
ڪوشش ڪندي آهيان.

۽ بال جبريل ۽ علامہ اقبال بہ ساڳي درد جي سڃاڻپ هيئن

ڪرائي ٿو ته،

کھلتا نھين ميري سفرِ زندگي کا راز
لاؤن کھان سي بنده صاحب نظر کو مين
حيران ھي بو علي کہ مين آيا کھان سي ھون
رومي بہ سوچتا ھي کہ جاؤن کدھر کو مين
جاتا ھون تھوڙي دور ھر اک راھرو کي ساتھہ
پھچانتا نھين ھون ابھي راھبر کو مين

انسان ڪي زندگي جي حقيقتن جو سامنو ڪرڻو پوي ٿو. ڪيترائي خواب ۽ سپنا پڄي پورا ٿي وڃن ٿا، جن ڪي جوڙڻ جي جستجو ۾ من گهڙي من موھن سان آس ۽ اميد جون ڳالهيون ڪرڻيون پون ٿيون، ديويءَ جو ھينيون خيال ملاخظہ ڪريو ته،

تنھنجي مرڪ!
روشني جا ڪرڻا بڻجي
ڪيترو نہ منھنجي گھر کي
روشن ڪري رھي آھي.

ھند ۽ سنڌ ۾ تصوف جي حوالي سان گھڻا سنت ۽ درويش روحاني تجربن مان گذريا آھن. لايعنيت (Absurdity) جي پيٽ ۾ تصوف ۾ وحدت الوجود جو لاڙو شاعريءَ جي ھمہ گيريت جي احساس سان نھڪي اچي ٿو. موسيقيءَ جي لئي، مئي جي مستي، محبوب جا ماڻا شاعر جي داخليت ۽ خارجيت کي ھم آھنگ رکن ٿا. اھا ھم آھنگي لذت پرستي جو روحاني مت آھي.

يونان جا ڏاها عشق ۽ محبت جي خيال کي اصليت کان ڌار رکڻ کي دانشوراڻي لاڙي جي برخلاف سمجهندا هئا.ا هو ڪيئن ٿو ٿي سگهي ڏيئي جو ذڪر ٿئي پر ان جي لاٽ جو ذڪر نہ ٿئي.
گهڻي ڀاڱي، عورت ليکڪائن نہ صرف عورتن جي مسئلن ۽ احساسن تائين پاڻ کي محدود رکيو آهي پر پاڻ کي اڌوري انسان هجڻ جي روايتي تصور کي غلط ثابت ۾ پاڻ موڪيو آهي. ليکڪ ان سڀي واتاورڻ کي مثبت انداز ۾ ڪيڏو نہ خوبصورتي سان اظهاريو آهي. ڇا تہ خيال ڏنو اٿائين تہ،

ڪو تہ هوندو، جو جهرمرتارن جي روشني ۾
رات ڀر جاڳي جاڳي مون کي تڪيندو هوندو.

شاعريءَ جيئن تہ سڄي زندگيءَ جو رياض آهي. ان جي ڪٿ محض ڪجھ ڪوتائن يا رچنائن جي معيار تي ڪري نٿي سگهي. ديويءَ جي دل ۾ دک جي دونهين دکي رهي آهي، البتہ ان پرڪاش کي چٽنگ ۽ شعلي ۽ ٻڏڻ لاءِ اڃان رت — ولوڙ ڪرڻي پوندي اسان جون نيڪ تمنائون ساڻس گڏ آهن.

نصير سومرو
ڪراچي
تاريخ: جولاءِ 22، 2008ع

پنهنجي پاران

سوچ شبدن جو جامو پائي پنهنجو پاڻ کي لفظن ۾ اسان جي روبرو تي آڻي، جنهن ۾ قدرت جو ۽ اسان جي آس پاس جي زندگيءَ جو اثر رهي ٿو. پنهنجي نظرئي سان شخصي سوچ جو اظهار آهي ڪويتا.

گل ڏئي سرهاڻ ڇو
چنڊ ڏئي چانڊاڻ ڇو
سِڄ جلائي پاڻ ڇو
مونکي ڪل ناهي تہ ڇو؟

دادا هري دلگير جو هي امر گيت سچ جي سامهون آئينو آهي.سنڌ جي سُڳنڌ ۾ ويڙهيل هِن مني ٻوليءَ کي پڙهي، قلم کڻي لکڻ تي دل تي ڪري. جنهن سنڌ جي مان ڄائي آهيان اُنهيءَ کي ڏسڻ جي اُڪير دل ۾ اجان باقي آهي. ساهہ ۾ سا سڄاتل مهڪ پئي پاڻ کي پڌرو ڪري. هِڪ طرح سان هي ڪوتائون منهنجي خيالن جو سنگره آهن، اِئين کڻي چئجي تہ منهنجي عڪس جي روُپ ۾ منهنجي ڊائري آهي.

ڇو ٿو ڪيرُ لکي، ڇا ٿو لکي، ڪير ٿو پڙهي؟ اِنهيءَ سوچ کان پري پنهنجي اُڏمن کي زبان ڏيڻ جي ڪوشش ۾ ليکڪ پنهنجي من جي تشنگيءَ کي ترپت ڪندو آهي. لکڻ ساڌنا جو هڪ ساڌن

آهي ۽ پنهنجي سُجاڳپ پاڻ جو هڪ وسيلو!!

منهنجي جيون روپي گُل ۾
هن هڪ ساهَ روپي پن ۾
سمايل آهي پيار منهنجو
خدا جي نعمت آهي
اُهوئي پيار خدا آهي!

خود کي خود سان جوڙڻ پنهنجي هن دنيا جي ويجهڙائيءَ کان پري.....

منهنجو ويڳاڻو من
منهنجي پرينءَ جي آراڌنا ۾
پنهنجي سُجاڳپ ڳولهڻ چاهي.

صبح شام، هڪ تڙپ ۾ ڪنهن اڻڄاڻ اُپاسنا ۾ لين ٿي وڃڻ ۾، ڪنهن اهڙي سانت واتاورڻ جي ڳولها ۾ پئي پٽڪي جنهنجو سهارو وٺي قلم بہ لکي ٿو.....

ڳاءِ اَري من ڳاءِ، ڳاءِ اَري من ڳاءِ
پوئي سُر سازن جا موتي
هارُ گلي ۾ پاءِ . ڳاءِ اَري من ڳاءِ

زندگي هڪ اڻ ٻُڌل گيت سڻائي ٿي ۽ ور ور ڳائي ٿي، بس اِها پياس ئي تڙپ بڻجي زندگيءَ جي چپن تي نِت نئين سازتي هڪ پرارٿنا بڻجي پاڻ کي پڌروڪري ٿي....

تنهنجي رحمت رحيم راس پوي

ماڳ تي پاڪ دل رسائي سگهان.
بازيگر جي هٿن جا ڪيڏاوٽا ، سوچ جي تانن ٻانن سان لفظن کي اُٽندي ڪا رچنا نهي پوي تہ اُها پئي وٽندي آهي ڇاڪاڻ جو پنهجي آهي........

پنهنجي وجود جي اندر جي سرشتي جي اٿاهہ ساگر جي گهراين مان غوطو لڳائي ڪُجهہ انمول ڪٽيون لپي ٿا اچون.
توهان جي سامهون منهنجي من جا اٿميا ويچار پنهنجي مانيٽي ٻوليءَ ۾ ڪجهہ چئي رهيا آهن...

ديوي ناگراڻي
Devi B. Nangrani
9-D Corner view Society
15/33 Road, Bandra Mumbai. 400050

سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان

ٻولي منهنجي سنڌي آهي
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.
لولي ماءُ ڏِني جا مونکي
ور ور جيڪر ويٺي ڳايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

شاد رهين آباد رهين شل
منهنجي سُهڻي سنڌ سياڻي
تنهنجي ڏُک ۾ ڏُکي رهان مان
تنهنجي منهنجي جندڙي ساڳي
تنهنجي سُک ۾ سُکي رهان مان
تنهنجو ڏُک سُک پنهنجو پايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

چوان فخر سان سنڌي آهيان
سنڌي آهي منهنجي ٻولي
ڪٿي هنج ۾ ماءُ ڏِني هُئي
جنهن ٻوليءَ ۾ مِٺڙي لولي

لِکان پڙهان سنڌيءَ ۾ ئي مان
سڀ سان سنڌيءَ ۾ ڳالهايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

سنڌي گلشن جو گُل آهيان
جڳ اندر خوشبوُ ڦهلايان
گُڻ ڳائي تنهنجا او سنڌڙي!
هر کنهن کي مان ميت بڻايان
سڌُ ڪري سنڪٽ ۾ ديوي
اُن جو سِک مان سڌ اونايان
سنڌ جي آنءُ ڄائي آهيان.

سُنامي

اي قدرت!
تون سانجهي سُکن ۽ ڏُکن جي
بنا ڀاوَ بي درد ايڏي تون ٿينءَ ڇو؟
ڪرم جو آ ليکو، قهر ڪال جو يا
اسين آهيون بي وس ،
مگر تون بہ ٿينءَ ڇو؟

مهاڪال ايڏو ڪڏهن ڪين آيو،
ڪري قهري ٽاندَو ڇو جل ٿل وهايو؟
مِٽيءَ ۾ ملائي تو ماڻهُن جي هستي
خوشي تو ڇا ماڻي، ڇا آنند ڪوآيئہِ ؟
جو جل ۾ اُنهن کي تو اِئين آ وهايو؟

مِٽيءَ ۾ مليا خواب، ماڻهو ۽ جيون
مٽيءَ جا جي گهر سي مِٽيءَ ۾ ملي ويا.
جل ديوتا جنهن کي ماڻهن ٿي پوڄيو
انهيءَ جي ڪرپا سان جيئڻ کان بچي ويا.
وهي ويا سي گهر گهاٽ، بستي ۽ ماڻهو

اِئين گهر وهيا ڇڻ تہ ٻيڙيءَ ۾ ماڻهو
سفر هو يا هو قافلو ڇڻ تہ وهندڙ
وهي سي رهيا ڇڻ، اڳيان تِن جي منزل.

نہ ڪو لُڙڪ ڪنهنجي بہ اک ۾، نہ رودن!
هُئي هاءِ هِڪ، آه ۽ ٻيو بس هيو ڊپُ
نہ ڊپُ موت جو هو، هُيو زندگيءَ جو
جِئڻ ڪان اڳي خوف پنهنجي مرڻ جو
واڪا اُنهن جا دفن تي ويا ڇڻ
مدد لاءِ ڪوئي پُڪاري تہ ڪنهنکي
ٻُڌو هرڪو پنهنجي ئي غم ۾ هو گهرو
ٻڌو ڪنهن نہ ڪنهنکي، هُيو هرڪو ٻوڙو
ٻُڌي ساري هستي ٿڦوڙن ۾ گُم تي
لڳو ڇڻ تہ سرشٽي مڙيوئي تي سُن هُئي!

رِشتن ۽ ناتن جي حد ڪان پري جي
لهرُن ۽ لوڏن لڳايو گلي آهہ تِن کي
اجا آهي بي هوش هِت زندگاني
جا آ بي وفا ۽ باوفا موت آ پر!

پري تِن کي پاڪُر ۾ ديوي چڏي تي
بنا ڪنهن ڪفن جي
پاڻيءَ ۾ ويڙهي.

عجب هيءُ سنگم آ تتوَن جو ديوي
هوا، پاڻي، آڪاش، اگني ۽ ڌرتي
ملي پاڻ ۾ جڻ تہ هِڪُ تي ويا سي
سُناميءَ جي نالي ۾ جيون وٺي ويا.

سو اندر آهي

در بند دل جا پُختگيءَ سان
نڪ نڪ ڪري هي ڪڏهن
ڪڏهن ٿو ڪري هوُ
پر ڏند پيڙي ماٺ ۾ مان
خاموش رهڻ چاهيان ٿي،
پُٽڪ نہ ڪنهنکي هيءَ پوي
تہ مان اندر رهندي آهيان.
ڪڏهن پر
روشندان هڪڙو ڪولي
ساهُ پٽيندي آهيان
دُنيا جا سڀ رنگ ڏِسي،
مان پوءِ اک ٻوٽيندي آهيان.
عمر گذاري اِئن ڪندي
پر هاڻ ! ها هاڻ
پڪ اِها ٿي آهي
جو مان پئي ڳولهيان ٻاهر
سو اندر ۾ آهي
ها! سو اندر ۾ آهي.

موت جي ڇايا

موت جي ڪاري ڇايا
حياتيءَ جي سفر ۾
پاڇو ٿي
ساڻ ساڻ منهنجي
پئي رُلندي آهي،
تيسين
جيسين
سِجُ ڇڙهيلُ آهي.
لهڻ تي،
جيون سان ناتو ٽوڙي
غروب ٿي ويندوآهي.

تون لهڻيدار

تنهنجو چهرو منهنجي روح ۾ اُڪريل آهي،
جڏهن مان لِکڻ چاهيان تنهنجي باري ۾،
فقط تون ليگڪ ٿي پوندو آهين،
مان فقط اکر پڙهندي آهيان
مان توکي اُتي ڏِسندي آهيان
جِتان تون مونکي ڏِسندو آهين.

حالت جا آهي، سا وري بہ منهنجي رهندي
مان اجان اٽسُجاتل گهِٽين ۾ پئي پاڻ ڳولهيان
ڪارڻ، منهنجي روح اجا اڏ سُجاڻپ لڌي آهي
مان تو ۾ ڏِسان ٿي، اڻ سُجاتل چڱائي
جنهن منهنجو وِشواس ٽِڪائي رکيو آهي
جو اڄُ مان ميجان ٿي
مان قرضدار، تون لهڻيدار.

تون نٿو چاڙهين

تنهنجي مُرڪ!
روشنيءَ جا ڪِرڻا بڻجي
ڪيترو نہ منهنجي گهر کي
روشن ڪري رهي آهي.

تنهنجي کِل!
منهنجي مسئلن کي
بي پناهہ راحت ۽ تازگي ڏئي
هلڪو ڪري
هوا ۾ پکيڙي ڇڏيندي آهي.

تنهنجا لفظ!
ڇا مُلهہ ڪٿيان مان تِن جو؟
جڏهن تون ڪُجهہ چوندو آهين
منهنجي دل جو دردہ گهٽجي
ڳري برف جيان پنهنجي پاڻيءَ ۾
هلڪو ٿي پيو ترندو آهي.

تنهنجي اِها ادا
منهنجو من ٿي موهي
خاص اُنهيءَ ويل، جڏهن
تنهنجي گهڻي ضرورت هوندي آهي
تون نٿو چاهين
ها، تون نٿو چاهين.

من جي غلامي

غلاميءَ جي عادت بُڇڙي گهڻي، پر
وڏي پيئي دل کي، ڇُٽي ڪين ٿي سا.
ڪڏهن ٻار ٻڌجي مون ماڻيو ٿي ٻچپن
وڏي ٿي جواني خماريءَ ۾ ماڻيم
اُهائي غلامي وسي آ اندر ۾
نہ آزاد خود کي ڪرائڻ ٿي چاهيان
اُهي بند پڃري جا پيئي ٿي ماڻيان.

وڏي جيئن ٿيان ٿي سمجهہ ۾ اچي ٿو
نہ ٻنڌڻ ٿا گهٽجن، نہ آزاد ڪو ٿيو.
وڌي ٿي غلامي، ۽ ٻنڌن اُنهيءَ جا
اُهي ئي پيا ماڻيون، اُهي ئي پيا چوڙيون.
اوستا ڪٿي هِڪ وڃي ٻيءَ ۾ پيي
تہ جڪڙيل رهون ٿا، نہ آزاد ٿيون ٿا.

گهڻيون پُختيون آهن هي زنجيرون من جون
ٽٽڻ جون نہ آهن حياتي آ جيسين.
اُهي هاڻ عادت ٿي من کي هلائن

سڀ ڪجهه مجائي غلامي ڪرائِن.

روح جي آزادي

روح جي لاءِ نہ ڪو قيد آهي
نہ ڪي زنجيرون، جي هِن کي روڪين
جي ٻنڌن هِن کي روڪن، سي
هِن جي پڃري جا بند ئي آهن.

جوالا مُکي

ماں،
سُکل زمين مٿان ٿهليل
نيري آسمان جي دريا کي
اَگر اورانگهي سگهان،
اُن جي وِچ ۾ بادلن کي ءَ
بارش جي شبنمي بوند سان
پاڻ پُسائي
جي ٿڏاڻ ماڻي سگهان
تہ پوءِ، صديُن کان گونگي
هِن ڌرتيءَ جي پيڙا کي چئي سگهان
جا، ڪندن جي اِرد گِرد لِپٽيل
ناگمٽي بڻجي
اُن نرم سپرش کي پائڻ جي لالچ ۾
گول گول گهُمي رهي آهي
تہ شايد،
سندس اندر جو جوالامُکي شانت ٿي وڃي
هن اٿاهہ نيري سمنڊ جي پاڻيءَ جي

شيتلتا هُنجي اندر سمائِجي وڃي.

ماث جي زبان

ماث جي زبان
ٿي پُڪاري
اُن پرينءَ کي
جو آواز جي گونج
ٻٽجي وڃي رهيو آهي
منهنجي من مندر ۾.

سُجاڳي

جاڳي ٿي اڄُ رات ساري
مان پيي هُيس سُجاڳ
اهڙو منهنجو ڀاڳُ
رات ۾ مان ڏينهن پسان
ڏينهن ۾ پئي ٿي رات ڏِسان.

نينهن جي آ ريت نِرالي
پيٽي آهي وِهِ جي پيالي
سڀ وِساري پاڻ وڃائي
پائِڻ آهي پريم کي.
پريم ئي آهي خُدا
پريم ئي پرماتما
آتما پرماتما کي،
پاڻ ۾ هِڪُ ٿيندو ڏسان.

ڪو تہ هوندو

ڪو تہ هوندوءِ جو
منهنجي ويران راهُن ۾
نيڻن جا ڏيئڙا ٻاري
منهنجي اچڻ جي واٽ
نهاريندو هوندو.

ڪو تہ هوندوءِ جو
جهرمِر تارن جي روشنيءَ ۾
رات پر جاڳي جاڳي
مونکي تڪيندو هوندو.

ڪو تہ هوندوءِ جو
اسُر جي اُداسيءَ ۾
منهنجي جاڳڻ جي اِنتظار ۾
اڪيون وِڇائي ويٺو هوندو.

مان ڪُجھ بہ نہ آھيان

منھنجا مالڪ
تون ۽ مان،
ھڪ ٻئي ڪان
ڌار نہ آھيون

تون آن مون ۾
۽ مان تو ۾
تون ساگر مان
لھر اُنھيءَ ۾

ھِڪ ٻئي ۾
اِئن سمايل آھيون جڻ
تون "مان" آھين
مان "تون" آھيان

منهنجي ضمير جو واقف

دنيا جي ويجهڙائيءَ کان پري
دستڪ روز ٻُڌان ٿي دل جي در تي
ويران دل جي در ٻاهران
گُلدان رکيل هِڪ روز ڏِسان ٿي،
رکڻ وارو چهرو، اڻ سُڃاتل
ڪين اُنکي مان پسان، پر
واقف آهي منهنجوضمير
بس ياد آهي هِڪُ نِشان،
اُن سُڃاتل پيرن جي آهٽ کي
ماٺ جي سُر ۾ ٻُڌان،
سوچ ۾ ٻُڏل من منهنجو
روز ڇو ٿو اِنتظار ڪري؟
ڏينهن ته گُذري ٿو وڃي
رات جِئن ٿي موت ڪائي
منهنجو ويڳاڻو من
منهنجي پِرينءَ جي آراڌنا ۾
پنهنجي سُڃاڻپ ڳولهڻ چاهي.

گونگي ٻوڙهي

مان گونگي آهيان
جو سوچي ٿو منهنجو من
تنهنکي پنهنجي زبان
ڏئي نٿي سگهان

مان ٻوڙي آهيان
هُن جو آواز
دُنيا جي گوڙ ۾
ٻُڌي نٿي سگهان

مان پَرَ ڪتريل پکي
بيوس، بي پرواز
اُڏري آڪاش ڏي
هُن کي ڇُهي نٿي سگهان

زندگي هِڪُ سپنو

زندگي
هِڪُ وڏو سپنو
جنهن ۾ نِت نوان ارمان سجائي
نوان پئي جڻ ويس پائي
روز ڪري سينگار
نِت نِت وينئي پوُر پچائي

ڪڏهن اُهائي بار
ڪڏهن ٻُڍو ٿي
ڪڏهن نشي ۾ پريل جواني
پوءِ بہ وقت هلي ٿو
هرگز ڪين ٿو رُڪجي.
خمار ٽُجي جو چڙهيو ٿي
نشو چوُر چوُر ٿي اُهو لهي ٿو
ها ها نشو!!
چو تہ زندگي بہ
شيشي جيان چڪنا چوُرٿيندي آ
جڏهن نشو لهندو آ

جڏهن سپنو ٽُٽندو آ.

مُرڪي ٿي پوان

منهنجي سوچ جي جهنگل ۾
شريڪ آهي، مون ساڻ
سڄي جهان جو شور
گهڻن جا غمَ، گهڻن جون اُداسيون
منهنجي گهٽ جي سُنسان آڪاش ۾
بادلن جا زرڙا بڻجي
هوائُن جي پرن تي
پنهنجو رُخ پيا مٽائِن
ڪڏهن ورائي واڳ وجن
پهاڙن جون چوٽيون چُمڻ
ڪڏهن، ساوڻ جي ساوڪ سا ويڙهيل
اُنهيءَ جهنگل جي زمين تي
پل ترسي
سوچ جي جهنگل مان ٻاهر نِڪري
اُهي ڪڪر پاڻ ۾ ياڪُي پائي
آبشار ٿي پيا نچن
۽ اُنهيءَ پل

منهنجي سوچ جو پردو فاش ٿيو پوي
مان ماڪَ جي ڦُڙي جيان
ساوڪ تي سُمهيل
مٿي آڪاش ۾
ڏِسي هُن اُداس چنڊ کي
پنهنجي درد جي پرڇائِيُن مان
ٻاهر نڪري مُرڪي ٿي پوان

منهنجي دل ٿي چوي

اي خدا !
منهنجي دل ٿي چوي
تہ هي جيون
جو تنهنجو ئي ڏنل آهي
تنهنجي نالي ڪري ڇڏيان.

اي منهنجيءَ دل جا مالڪ!
مان اِهوئي نٿي ڪري سگهان
ڇو جو، هِن دل جي مٿان
مايا جي حڪومت آهي، ۽ مان
اُن جي غلام بڻجي پئي آهيان.

اي رب !
تنهنجي مهر ڪان سواءِ
نٿي ڪري سگهان
ڪُجھ بہ تنهنجي حوالي
نہ هيءُ جيون، نہ ئي هيءَ دل

جا وِڪارن سان پرپوُر آهي
ميري آهي مايا جي مئِل سان .

اي مهربان منڙا !
مهر ڪري هِن دل تي
۽ هِن جيون تي
جو تنهنجو ئي ڏنل آهي
مونکي تون پنهنجي چرنن جو داس بڻاءِ.

اي منهنجا محبوب!
تون گواه آهين هن دل جو
تون مالڪ آهين هن جيون جو
مان تنهنجي هُيس
مان تنهنجي آهيان، ۽
مان تنهنجي رهنديس
منهنجي دل تي چوي

فقيرياڻي

رهڻي ڪرڻي، صوُرت اُنجي ڏسڻ وٽان
گهر پريوار، سهوُلِيت جا ساڌن رئيساڻا
هيءُ سڀ ڏسي ڪير چوندو تہ
"هوُءَ بکارڻ آ."

اڄُ مون ڏٺي آ هڪ اهڙي فقيرياڻي
محلن جي جا لڳي ٿي راڻي
ويجهو اُن جي وڃي ڏٺو مون
ها بِکارڻ، اُها بکارڻ
بيک - ڪٽورو کڻي اکين ۾
پنهنجي گهر ۾ پِنندي آ.

ڇهري جي جهلڪ ڪري پئي ظاهر
هُن جي اکيُن جي بُک
هُن جي دل جي پياس
پلي ئي هُوءَ بين کان پنهنجي
اک جا لڙڪ لڪائي،
مُرڪ مِٺي ورهائيندي آ.

وچ ۾ آهيان
ڇا جي لوڙ اُنهيءَ کي آهي؟
اهڙو ڇا هوُءَ گهُري رهي آ
پنهنجي پريوار کان،
 جو هُن وٽ ناهي !!
روز گهُمي ٿي ڪٽي نِراشا
ن جي خالي پيالن ۾
نِت گهري نِراشا جو دونهون
ويڙهي رهيو آ سوچ کي هُن جي
۽ ويڳاڻي هوءَ، ماٺ جي موتيُن کي
ويڙهي پنهنجي دامن ۾ ٿي
سِکي اُنهيءَ تڙپ جي پيڙا ۾،
جا ڏسي، ڪُجھ سوچي، وري وجي ويجهو
هُن جي ڪِرندڙ لُڙڪ کان پُڇيم
" ڇا ڳالھ آهي؟"
ڇُلڪندڙ هُن لُڙڪ چيو
" ڇري آ "
ٿورو وقت ٿي گهُري
پنهنجن کان،جنهنجي،

تِن وٽ ڪمي آهي. "

ٽڙي ٽِڙي

جڏهن من منهجو مُرجهائي ٿو
جڻ چوڌر چمن ڪوُمائي ٿو
پوءِ ڪيئن ڪلي ڪا ٽِڙي ٽِڙي.

ڪو غربت ۾خوشحال ڏِنو
ڪو ڌن هوندي بہ ڪنگالُ ڏنو
ٿيو پينو سو پيو ڦِري ڦِري.

گلزار ۾ گُل سان خار مِلي
هيءَ دُنياداري چار لڳي
ٿو وقت سان هرڪو هِري هِري.

ڇا ٿيندو

جي ڏُک پاليندين تہ ڇا ٿيندو؟
جي سک ماڻيندين تہ ڇا ٿيندو؟
ڌن دولت جي ڪوڏِيُن کي
جي ميڙيندين، تہ ڇا ٿيندو؟
نہ درد کي دارون ڪري تو پيتو
نہ اُنهيءَ سيلاب ۾ تو پاڻ کي ڌوتو،
تہ اي نادان!
هِن پريل دنيا مان
جيئن آئين تون ڪٺي خالي هٿ
وري بہ خالي، بنا پِرائڻ
پينو ٿي جي هلي بہ ويندين
تہ ڇا ٿيندو؟

لٺ لنگوٽيءَ وارو باپو...

لٺ لنگوٽيءَ وارو باپو
هر دل جو دلدار هُيو

ديش ڏُلاري باپوجيءَ کي
هر ڪنهن جي لءِ پيارُ هُيو.

ڀارت جي آزاديءَ خاطر
ڪنيو ڪُلهن تي بارُ هُيو.

ديش نِواسيُن کي آزادي
ماڻڻ جو اختيارُ هُيو.

ديش جي صدقي سِرُ بہ ڏِيڻ لءِ
هردم باپو تيارُ هُيو

انگريزن جي هر هِڪ شيءِ جو
ڪيو سدا بهِشڪارُ هُيو.

هنسا جي مارگ جو کندڙ
اهِنسا جي پرچارُ هُيو?

بِنا شستر جا لڙي لڙائي
ستياگره هٿيارُ هُيو.

رهڻي ڪرڻي اهڙي هُن جي
ڄڻ گيتا جو سارُ هُيو?

پرارٿنا اندر نِشچو ديوي
سندس سدا سينگارُ هُيو.

ڇامڙو

ٻن ڦُٽن جو ٻارُ هُو ، يا
هو ڪو وڏڙو مرد
آمهون سامهون راهه تي جنهن ڪي ،
پاڻ کان ڪجهه وڏيرو
مليو ويو هو مرد.
مرد تہ هو ،
پر چو لڳو پئي سرد.
اک هيٺ ڪري هن ڇام کي
ڏنو حڪارت سان
مُرڪي "هاءِ " چئي هن کي
' ور ور پئي ٿي هيٺ نهاريو
مٿي ڪري اک جم ڏنو پوءِ
ڪين ڏنائين اک ۾ هُن جي
مٿ پرو ڪجهه هُن کان شايد
ڪو اُجلو هُن هِڪ نُور ڏٺو
جڻ پنهنجو ئي ڪو عڪس هُجي.

پوءِ مرڪيو هي ڪجهہ
مُرڪي ڪِلي پيو
"هاءِ" چيائين
شايد هُن کي پڪ هئي
تہ هُن جو بہ ڪو
وجود آهي.

اِهوئي سچ آهي

هت :
پيڙ پاڙ ڪان پرتي پرتي
ماڻهن جي هِڪ بستي آهي
تنها ماڻهو آهن ليڪن
خاص اُنهن جي هستي آهي.
ننڍڙا ننڍڙا تِن جا گهرِ پر
پريل اُنهن ۾ مستي آهي.
گيتا چا؟ قران چا ؟
هِڪ ذات اُنهن جي پنهنجي آهي.
ءَ ٻيو :
پيار محبت ملڪيت تِن جي
ڪمي نہ تِن کي ڪنهنجي آهي.
دل جا درپڻ صاف اُنهن جا
ٻيائي چا سا خبر نہ آهي!
سِڌي ءَ سادي خلقت پياري
جِن جي لءِ ڪِل سستي آهي.

پر پوءِ
علم وڌيو اُن ساڻ عقل پڻ
جنهن ٻج وحشت جو آ پوکيو
وري :
ڏسندي ڏسندي
پيار گهٽيو، پر نفرت پنهنجي زور وڌايو..
زخمي ٿي ديوار دلين جي
ديوي عجب پرستي آهي.
پتو پيو:
ڪريم آهي قران پڙهندو
گڏونتي آ گيتا پڙهندي
قصور ڪهڙو ڪنهنجو اِن ۾
ساڳي اها ئي بستي آهي.

اختيارُ آهي

لِکان ٿي اڄ ، سيان پيي ڪجھ
شايد اُن ڪان پوءِ
هيءَ مسُ، هي قلم،
هي اُڪريل اکر ڪارا
ڪاغذ تي
پلي تِن کي ڦاڙي ڇڏ
يا تہ ساڙي ڇڏ، يا وري
ڦٽي ڪري ڇڏ رديءَ ۾
اُن تي تنهنجو اختيار آهي

پر،
جو مان سوچيان ٿي
اُن جي اُپج کي،
لکي دل جي جذبن جو اظهار ڪريان ٿي
اُن تي منهنجو اختيار آهي.

مون پُڇيو گُل کان

مون پُڇيو گُل کان
" اي گُلڙا !
ڪٿان تو آندي رنگت سُهڻي؟"
پُڻ پُڻ جي آواز چيو جڻ
" اِندر ڌنش جي پاڇولي مان
مون پاتي آ رنگت سُهڻي؟"
مون پُڇيو گُل کان
" اي گُلڙا !
ڪٿان تو آندي سڳند سُهڻي؟"
پُڻ پُڻ جي آواز چيو جڻ
"تنهنجي دل جي درپڻ ۾ مون
سڳند جو ئي ساگر ماڻيم
ڪٿي اُنهيءَ مان ڪٿي ڪري مون
پاتي سڳند سُهڻي. "
پل رکي وري چيو ، گل

"تون ئي تہ آن، ها تون ئي تہ آن
ساگر سڳنڌ جو ،
۽ مان پاڇولو تنهنجو ."

اخبار لاءِ ليک

هِڪ نئين اخبار نڪرڻي هئي
هڪ گذارش آئي انهن وٽان
ليک يا هڪڙو شعر اسانکي لکي موڪليو .
سوچ ۾ پئجي ويس ڇا آخر مان لکان ؟
شعر لکان يا ليک، يا پنهنجي انيو مان
جيون ڪهاڻي لکان ؟
سوچي سوچي منجهي پيس
نيٺ وجي،
هڪ ساٿي ساهتڪار کي چيم :
" يائي ڪو ڏسُ ڏي "
ڏس ڪوئي بہ نہ ڏئي سگهيو
آخر چيائين :
"ڪجھ بہ وجي لک
جو دل ٻوليئي ."
سوچيم ساري رات

انتڪار مان نظر نہ آئي لاٽ
مان ڇا ڄاڻان تڪبنديءَ جي ذات
آخر سوچيم
شروع ڪريان پنهنجي انيو مان ،
مان تہ هيس پر انپوهيڻ ،
ڪنهن ۾ بہ نہ هُيس پرٻيڻ .
سوچي سوچي سمهي پيس
اک لڳي ويئي، سپنو ڏٺم
هر طرف هَوس جا سَپَ
سُر سُر ڪري رهيا هئا
نفرت جا نانگ ڦوڪون پيا ڏين
بي ايمانيءَ جون بلائون
اُوچو ڳاٽ ڪري بيٺيون هيون
انسان کي دکي ڏٺم
مون ساڻس همدردي جتائي
پيار جا ٻہ ٻول ٻوليا
جيئن هو ڪا راحت پائي سگهي.
ڇرڪ ڀري مان ننڊ مان جاڳيس
ڪٽي قلم مون لکڻ شروع ڪيو
" منهنجا پيارا سنڌي پائرو

ويچا وير وساريو هڪ ٿي وڃو
ٻيلي منهنجي ڳالهه مڃو
ٻُڌي اٿوَ چو ٻَڌي نہ اٿوَ"
ختم ڪيو سنديش اِهو مون
هنن لفظن سان؛.
"مان ٿيندس خوش
جي پڙهندا هي سنديش
ليک چوان ڪيئن هن کي
ليکڪ مان تہ نہ آهيان
بس توهان جي وچ ۾
مان بہ هڪڙي ناري آهيان .
پيار وڌايو، نفرت کي نابود ڪيو
پُليون دل دل جي وچ ۾ پيار سنديون بڻايو."

سُمهيل سُرت ٽڏڙا ڪدي جا اُتاري

سُمهيل سُرت ٽڏڙا ڪدي جا اُتاري
وِسايل ڏِيئن ڪي جا اوندَهه ۾ ٻاري
اِها روشني آ، اِها روشني آ۰

جيئي عمر ۾، پر رهي پياس باقي
اُها اُڃ جنهنجو نه آ ڪوئي ساقي
اِها تِشنگي آ، اِها تِشنگي آ۰

پلي سُک ۾ آواز ڏي يا نه ڏي ڪو
ڏُکن ۾ رهي ساٿ ۽ دل جي ويجهو
اِها دوستي آ، اِها دوستي آ۰

چوڻ چاهي ڪوئي مگر پو به چپ آهه
زبان جو ڪو دل تي الا وسُ رهيو ناهه
اِها بي وسي آ، اِها بي وسي آ۰

وِهي ڏيان جي ڏُن ۾ ديوي اندر جو
گهٽو ڪجھ بنا ڪجھ چوڻ جي ڪري سو
اِها بندگي آ، اِها بندگي آ .

حياتيءَ جو سفر

پنڌ ڪيو مون هڪڙي ڏينهن ڪجھ
ٻئي ڏينهن اُن کان ڪجھ زيادھ
وِک وِک ڪري گهٽايم دوري
منزل پاتم اجا نہ پوري .

چال ڪڏهن تي چُست هُئي
۽ ڪڏهن وري تي سُست هُئي
روشن راه تي وک وڌائي
نظر ڏسي ڪجھ موٽي آئي .

سونهن سبحاني چلڪو چلڪو
سوء سِجن جو هڪ سِج چمڪيو
پل ۾ ڇائي وري اونڌائي
اونڌھ ۾ تي گم روشنائي .

من ٻُڌيءَ اُت زور لڳايو
گياني ٻڌجي ڳولهڻ چاهيو

نظر ۾ جڻ ڪو موتي آيو
گم ٿيو منزل جو پر سايو
چا هيو جو نظر ڏٺو هو
پرم هيو يا نور ڏٺو هو.

پنڌ وري ٻه ڪرڻو پوندو
اُن زيادهہ ڪان اور زيادهہ
وِڪ وِڪ وري وڌائج ديوي
منزل ديهہ ۾ پائج ويهي .

ڌرتي آهي اسان جي ماتا

اي منهنجا پيارا خدا
پيار تنهنجي الاهي ذات آ
پو بہ لُٽيل اڄ ڪلھ هت چو
ساري هيءَ ڪائنات آ ؟
تو اُپايو نر ۽ ناري
پانت پانت جي جاتيءَ ۾
پيد نہ ڪوئي جات پات ۾
پيد نہ ڪوئي پاشائن ۾
زور وڏيو آ پوءِ بہ اڄ چو
پيد پاو جو هن دنيا اندر
ڦوٽ پئي آ ايڏي هت چو
دنيا پر جي ماڻهن ۾
آهي ديس اسانجو هي ، پر
پو پي پرانت پرانت جي وچ ۾
پيد رکون ٿا ايڏو چو

هي آ تنهنجو، هي آ منهنجو
هيءَ آ ٻولي منهنجي ۽
هيءَ آ ٻاشا تنهنجي
اُلجهايو آ لوڪن خود کي
هيءُ عظيم آ ۽ ادنيٰ آ هُو
هيءُ ڏنوان آ ۽ نرڏن آ هُو
هيءُ ڀارتواسي آ ۽ پاڪستاني هوُ
هي امريڪا واسي آ
هيءُ چينائي ، هو جاپاني
ونڊي ورهائي ڌرتيءَ کي
ٽڪرن ٽڪرن منجهہ ڇڏيو آ
ڌرتي آهي اسان جي ماتا "
ڌرتي منهنجي جيجل آ
ڇئي ڪري دل چيري اُن جي
جنهن کي رتو رت ڪريون ٿا .
جيجل ڌرتيءَ جي سيني تي
وارُ ڪرارو وري ڪريون ٿا .
سا ئي ڌرتي ساري ٿي
دلبر ديس ڏُلارن کي.
اڇو اڇو سپوتو

سڀ مُنهنجون سنتان
ناسمجهيءَ کي ترڪ ڪري اڄ
ماتا کي باغِ بهار ڪريو
ڌرتيءَ گل گلزار ڪريو
هڪ پريوار جي ڀاتين جيان
پنهنجن جهڙو ورتاءَ ڪريو
هڪ ٻئي سان پيار ڪريو
نفرت کي نابود ڪريو

آخر سڀ ڪي مرڻو آهي

آخر سڀ ڪي مرڻو آهي
ڪجهہ نہ رئڻ مان ورڻو آهي.

ڪُرڪيتر آ دنيا ساري
پنهجن سان ٻيي وڙهڻو آهي.

هي پاندوءِ هي ڪورو پوءِ ٻيي
گڏجي تِن ڪي رهڻو آهي.

غندن جو جت راڄ هُجي اُت
چڱن ٻلن ڪي ڊڄڻو آهي.

دم گذر هيءَ آهہ حياتي
چا ڪعبو هِت اڏڻو آهي.

جنهن کي سُک آ تنهنکي چاهي

جنهن کي سُک آ تنهنکي چاهي
پُڇ تنهنکان جنهن وٽ ڪُجهہ ناهي.

پِٽڪن ٿا بي اجهي هزارين
ڪو تِن کي اڄ گهر ڏي ناهي.

گهٽبو آهي درد وندڻ سان
خوشيون بہ پنهنجون ڏسو ورهائي.

پئسي لاءِ پُٽ پيءُ کي ماري
جڳ ۾ پيو آ ڪلجُڳ ڪاهي.

راءِ ڏياچ ويا ٻيجل ڪيڏاهن
ڏيندو ڪو سُرَ تي سِرُ لاهي.

دين ڌرم ايمان گنوائي

حاصل ديوي ڪرڻو چاهي.

موج پري سا محفل آهي

موج پري سا محفل آهي
جنهن ۾ هرڪو رلمل آهي.

وِڪ وِڪ ڪٽندو هلُ وڃارا
دوُر نہ تنهنجي منزل آهي.

آنڌي تيز ڪُنن ۾ ڪشتي
نظر ڪِٿي بہ نہ ساحل آهي.

ڪھڙي پرواھ اُن بيڙيءَ کي
جنهنجو مرشد ڪامل آهي.

موءت مٿان ٿي بيٺو آهي
پوءِ بہ ديوي غافل آهي.

آزادي ڇا ڪڏهن نہ ملندي

تصبر ڪري سڀ سهڻو پوندو
اجا غلام ٿي رهڻو پوندو.
آزادي ڇا ڪڏهن نہ ملندي
اجا قيد هي ڪٽڻو پوندو.

ڪن ڪي لاندبڇن جي ڏين ٿو
ڪن ڪان هڪ ئي ڪسي ونين ٿو
زهر زندگيءَ جو پيئڻو آهي
ٻري مري ڇا جيئڻو پوندو.

ڪو تہ جوانيءَ ۾ پيو لڻجي
ڪو ماڻي پيو جهوُر ٻُڍاپو
هي تنهنجو اِنصاف خدا آ
مري مري ڇا جئڻو پوندو.

پاپين جو اڄ ٻول آ با لا
ڏسن سچار تي ڪشٽ ڪشالا
جئہِ جئہِ ٿئي ٻلوان جي جِت ڪِٿ
نربل ڪي ئي جھُڪٹو پوندو.

تون تہ غريبن نواز رهيو آن
تون تہ قائدي ساز وڏو آن
ڪھڙي خطا ڪئي آهي مون
ڳوڙهن ڪي چا پيئٹو پوندو.

آشا جو جن ديپ جلايو
تِن ئي جيون ڪي چمڪايو
مندر ۾ ڏينهن رات چا ديوي
توکي ڳرٹو ٻرٹو پوندو.

ڪڏهن حاڪم تي، ڪڏهن ظالم تي

ڪڏهن حاڪم تي، ڪڏهن ظالم تي
ڪڏهن جانب تي چِلُ ڪري ڪري
اهڙو ويسُ سجڻ پيو ڏري ڏري.

هيءُ نينهن جو ناتو نيجي اَچي
شل قرب ڪُنل ڪو ڀي نہ بچي
اِها آس تي دل ۾ تري تري.

جو منهنجي دل کي مرض لڳو
لاهي، اهڙو ڪين طبيب مليو
چنتا ۾ دل تي ڳري ڳري.

نادان ڏني هيءَ دل پهنجي
مون ڪين ڏني اَهڙي ڪنهنجي
ڪِلي لُڙڪن جا ڍُڪ ڀري ڀري.

هي ديوانن جون ڳالهيون هِت
سمجهي ڪوئي ديوانو بس
پيو چوٽ پٿر سان ڪري ڪري.

رسُ، رنگ ۽ روُپ جي قائل جا
دل ديويءَ جي ٻہ ٽہ گهايل آ
پئي سورن ۾ سا ڳري ڳري.

آزاديءَ جي شمع

آزاديءَ جي شمع مٿان هِت
پروانن آ پاڻ جلايو
آزاديءَ جي آهوتيءَ ۾
سيڪجهہ ڪلندي پيٽ چڙهايو.

خون جي هولي کيلي ويرن
آزاديءَ جو جشن منايو
سرڪڻ ڦاهيءَ جي ڦندي کي
ورمالا جئن گلي لڳايو

سپوت سنڌ جي هيمو ڪلاڻيءَ
ڪڏهن نہ پُٺتي پيرُ هٽايو
آزاديءَ اڏڪارُ اسانجو
نعرو گنگاڌر تِلڪ لڳايو

ظلم جي چائنٺ تي ديوانن

ڪڏهن نہ پنهنجو سيسُ جهڪايو.
ياد ڪري قرباني تِن جي
ديويءَ پنهنجو سيسُ نوايو.

رشتو اهڙو رکُ هر ڪنهن سان

رشتو اهڙو رکُ هر ڪنهن سان
جهڙو پاڻيءَ جو بادل سان�

رشتو اهڙو رک بادل سان
جهڙو بادل جو بارش سان�

رشتو اهڙو رک بارش سان
جهڙو بارش جو سانوڻ سان�

رشتو اهڙو رک سانوڻ سان
جهڙو سانوڻ جو بارش سان�

رشتو اهڙو رک بارش سان
جهڙو بهار جو آ گُل سان�

رشتو اهڙو رک تون گُل سان
جهڙو گُل جو گلشن سان.

رشتن ۾ آسودي بازي

رشتن ۾ آ سودي بازي
ڪيرُ نہ ڪنهن سان آهي راضي.

تون منهنجو مان تنهنجو قاضي
ڪيرُ نہ ڪنهن سان آهي راضي.

تنهنجو مُنهنجو چئي وڏائي
وِڇي دليُن ۾ ڄڻ ڪا ڪاهي.

هِڪڙو ٻئي کان وڌ سودائي
ڪيرُ نہ ڪنهن سان آهي راضي.

تون جي سير سوا مان آهيان
سمجهين پل پر گهٽ مان ناهيان.

ڪجي شِڪايت ڪنهن سان کهڙي؟

ڪين رهيو ڪو دلبر ديوي.

لتيل لُتيل آ ساري خدائي
ڪيرُ نہ ڪنهن سان آهي راضي

تنهنجي ياد

تنهنجي ياد
منهنجي منٽڙي ننڊ ڦٽائي
ساريو ساريون راتيون
مونکي جڳائي ٿي .

تنهنجي ياد
سک دک ۾ ساٿي بڻجي
منهنجي جيون جي راهن ۾
اندر ڏنش جا رنگ ڦهلائي ٿي .

تنهنجي ياد
ڪوئل جي منٽڙي ڪُوڪُو جيان
اچي اُداس اڪيلي من کي
وندرائي ٿي

تنهنجي ياد
چندَ جا نازڪ ڪرڻا ٻڻجي
منهنجي بند دريءَ مان تِرڪي
ڪندَ ڪندَ چمڪائي ٿي .

تنهنجي ياد
راتين جي اوجاڳن ۾
چنچل منهنجي چِتون ڪي
ٿپڪي ڏيئي ممتا مئي منڙي
لوليِ هڪ سڻائي ٿي

ڳوٺ ۾ پاڻي

وطن جو پڙهيو حال اخبار ۾ اڄ
پڙهي بس رُني دل، رُني آهه اک اڄ.

مهاراشٽر ۾ آ بُرو حال اهڙو
زبان چا ٻُڌائي، چوي حال کهڙو.

سُکل آهه ڌرتي، نلن ۾ نه پاڻي
نه انُ آ نه کپڙو، اِها آ کهاڻي.

اچي ٽئنکرن ۾ پريل جو به پاڻي
وِرهائڻ کين پوءِ سو لڳي کين پاڻي.

مِٽيءَ جو نه مٽکو ملي هِڪُ گهرن کي
ڪڏهن گهٽ، ڪڏهن وڌ ملي ٿو اُنهن کي.

ڪري ڪيئن سگھندا گذارو اُنهيءَ مان
رڌيندا اُنهيءَ مان تہ پيئندا اُنهيءَ مان.

ڪري سنان کو اڄ، سُيان کو، ڪڍهن ڪو
پريشان گھر جو رهي ٻاتي هرڪو.

سُڪي ويو ڇا گنگا وَ جمنا جو پاڻي
وهائي رهي آب اک اک نِماڻي.

سُڪل آهہ ڌرتي، سُڪل آهہ دل ٻي
سُڪل آهہ ڇاتي، نہ ٿڃُ آ نہ پاڻي.

اُجايل اُجهاميل اجا زندگاني
مگر پوءِ بہ پياسي رهي آس فاني.

خدائي خدا جي، اسان ٻي خدا جا
جِئاري ۽ ماري وري ٻي اُنهيءَ جا.

اِهو عرض ديوي جو مالڪ اگهائج
ديا مهر جو تون پيو مينهڙو وسائج.

سُهڻيءَ جي سيني ۾ سانديل

سُهڻيءَ جي سيني ۾ سانديل
ڪوئي ڪُهنو سوُر هُيو.
سِمي سِمي اندر ئي اندر
سوُر بڻيو ناسوُر هُيو.
سُهڻي هِت ميهر لاءِ ماندي
هُت ميهر مجبوُر هُيو.
ڪارونڀار ڪُنن ۾ ڪڙڪا
دريا ڀي ڀرپوُر هُيو.
تيز تِکو طوفان لڳو ٿي
ويتر ساحل دوُر هيو.
لهرُن ۾ وئي لُڙهندي سُهڻي
هُن جو هڏُ هڏُ چوُر هُيو.
ڪچي گهڙي بہ نہ ساٿ ڏِنُس، هي
قسمت سندو قصوُر هُيو.

پهُچي ٻہ تہ ڪيئن ديوي، هُت جِت
حاضر سندس حُضوُر هُيو.

ميهر بن سُهڻي ماندي الا

ميهر بن سُهڻي ماندي الا
اُن پيار ۾ سڪ جي ٻاندي الا.
عِشق جو اهڙو روڳ لڳو جڻ
ساهُ سڄڻ وٽ قرض رکيو جڻ
پر ڪين پليو آ ساهُ الا
ميهر بن سُهڻي ماندي الا.
ويل وئي ۾ مُند ٻہ موٽي
ڪين ڏٺو منهن ، قسمت کوٽي
تہ ٻہ ڪين ڪڇي اَرواهُ الا
ميهر بن سُهڻي ماندي الا.
ڪيڏيون ريتيون رسمون آهن
پيئدن جون جڻ شيخون آهن
تِن جڪڙيو جڻ آ ساهُ الا
ميهر بن سُهڻي ماندي الا.
اوسيئڙن ۾ ننڊ ڦٽي آ

جاڳي نيڻن رات ڪٽي آ
لولي ڪا ڏني آ ماءُ الا
ميهر بن سُهڻي ماندي الا.

ريس راڻا رُئاري وئي

ريس راڻا رُئاري وئي
سڪ سُڏڪو بڻي آ پئي

ڳالھ تي ڳالھ نڪري وئي
دل بہ ڏُڪڙو ٻڌائي وئي
ريس راڻا رُئاري وئي.

پيار ۽ سنيھ جو ڪيلُ آ
دل جو دل سان اِهو ميلُ آ
پوءِ تہ سيڪُجھ لڳي سُرمئي
ريس راڻا رُئاري وئي.

پياس دل جي اندر ۾ رهي
آس جي آگ ڏُکندي رهي
دل ڏني آ دغا اڻمئي

ريس راٽا رُئاري وئي.

من جي پيڙا گهٽي آ وڌي
سوُر سان آهه دلڙي ڏڏي
چيخ دل جي ٿي گونگي وئي
ريس راٽا رُئاري وئي.

لڙڪ ديوي بہ لاڙي وئي
اک اک کي روئاري وئي
درد جي داستان هيءَ چئي
ريس راٽا رُئاري وئي.

آيو ميگهه ملهارُ

آيو ميگهه ملهارُ، سکي ري، چؤڏر باغ بهارُ،
سکي ري..چؤڏر باغ بهارُ
پاتو پرينءَ جو پيار، سکي ري
آنند مليو اپارُ، سکي ري..چؤڏر باغ بهارُ.

چوُڙيون ڪڙڪن رنگ رنگيليون،
ڳاڙهيون، سايون، نيليون، پيليون
چمڪي چندن هارُ، سکي ري..چؤڏر باغ بهارُ

پيني پيني برسي برکا
ٽئي مٿان ٽي موتيُن ورکا
سانوڻ جو وسڪارُ، سکي ري..چؤڏر باغ بهارُ

اندر جون سڀ ايلاشائون
پوريون هاڻ ڪندو آشائون
پريتم جو ديدارُ، سکي ري..چؤڏر باغ بهارُ

سُر سازن تي ديويءَ ڇيڙيا
پوُڄا لءِ گُل سُرها ميڙيا
موٽيو مند بهارُ, سکي ري..ڇوڏر باغ بهارُ

منهنجي اُپ جو سِج ٻہ تون ئي

منهنجي اُپ جو سِج ٻہ تون ئي
تون ئي تارو چنڊ ٻہ تون ئي.

جيون روپي بين وڄي جا
اُن جو آهين ساز ٻہ تون ئي

ساز سمورو تون ئي تون آن
ساز سندو آواز ٻہ تون ئي.

راڳ ٻہ تون آلاپ ٻہ تون ئي
دل جي داتا تار ٻہ تون ئي

نِڌر نماڻي آئون اَياڻي
منهنجو آن آڌار ٻہ تون ئي.

جيون جي ڦلواڙيءَ جو آن
گُل پيي تون، گُلزار بہ تون ئي

جيون منهنجو ارپيل توکي
اُن جي جيت ۽ هار بہ تون ئي

پنڌُ ڪري منزل تي پهُچان
منهنجيِ آهين واٽ بہ تون ئي

اوندهہ ڪي جو ميٽي ديوي
اُن ديپڪ جي لاٽ بہ تون ئي.

جڳ جو ھيءُ پسارو آھي

جڳ جو ھيءُ پسارو آھي
کيل تماشو سارو آھي۔

رِشتن جي ھِت پيڙ گھٽي آ
ڪنھن جي ڪنھنسان ڪين بڻي آ.

منھن مٺيو آ ماڻھن پنھنجو
بن پئسي ڪو ناھي ڪنھنجو۔

پئسي وارو پنھنجو آھي
آدر جڳ ۾ تنھنجو آھي۔

خون آ گھاٽو پاڻي پڻڙو
سو بہ بڻيو آ قطرو قطرو۔

چوٽ تي چوٽ ڪري سو تنھنتي
زور ھلي ٿو جنھنجو جنھنتي۔

رِشتن جي هيءَ مندي آهي
ڏاهہ ڏوهہَ جي هندي آهي
نہ جي موٽي مُند بهارَ جي

نہ جي موٽي مُند بهارَ جي
مونکي ڪو خزان جو المُ نہ آ
منهنجو واسطو ئي غمن سان آ
نہ مِلي خوشي تہ ڪو غمُ نہ آ.

دل ۾ زخم ٿو گهارون ڪري
منهنجي ڏيل ۾ ڏارون ڪري
ڪر دانهن دل اُن جيِ نہ تون
جنهن زخم جو مرهمُ نہ آ؟

دنيوي خيال ڪي ترڪُ ڪر
ڪي سُک جون ساعتون ڪر بَسَر
هلُ تون اُتي اي زندگي
جِتي موٗت جو ماتمُ نہ آ.

جو اُجڙ ڪري وئي آ خزان
ٿڙي پيو بهار ۾ گلسِتان
ڪري دل کي باغ بهارُ جو
اجا موٽيو سو مؤسمُ نہ آ

مون نِڀايو سَڀ سان کِلي کِلي
ڇو وفا جي بدلي جفا مِلي
رکي ڏُک سان ديويءَ دوستي
ڇو تہ ڪوئي ٻي همدم نہ آ.

روشني آتي آ اوندھ لئہ

روشني آتي آ اوندھ لئہ
دل جو دروازو تون کول اي پيارا.

گھٽ گھٽ اندر وسي ٿو سائين
ٻول منا تون ٻول اي پيارا.

منُ مُرشد جي ڪجانءِ حوالي
تن پيي ڪر تون اڏول اي پيارا.

رات ڏينهن جو وڄي ٿو انحد
ٻِنان ڪنن ٻُڌ ڍول اي پيارا.

تن جيِ حد کان پري اچا پيي
حد جيِ سرحد ڳولِ اي پيارا.

ديوي سُڻ تون سِڪ جي صدا ڪا
خاموشيءَ جا ٻول اي پيارا.

ظلم ستم جو ماٺ ۾ سهندو

ظلم ستم جو ماٺ ۾ سهندو
ڪانئر سو دنيا ۾ سڏبو.
دنيا آهي سُريت سڀ جي
ڪئن ڪنهن کي هِت سڏبو پنهنجو.

پائيچارو دنيا مان ڇو
ڏسندي ڏسندي وڃي ٿو گهٽبو.
پيار وري پوکي دل دل ۾
ڌارين ۾ پنهنجو ٿي وڃبو.

لاشڪ امر اُهو دنيا ۾
جو ڄاڻي جيئري ڪيئن مربو
آد جُڳاد امر ڪو ناهي
لاهي پُراڻو چولو ڇڏبو.

مٿي منهن ڪي لائي تنها
دنيا اندر رهي نہ سگهبو.
مٿي مٿيءَ سان ڳُڌبي ديوي
خالي اچبو خالي وڃبو.

ڇا پيار محبت جو مطلب

ڇا پيار محبت جو مطلب
ڪنهن آهہ ٻُڌوءِ سمجهايو آ
ڪو پُڇي وڃي پرواني ڪان هن
ڇو شمع تي پاڻ جلايو آ.

ڪنهن سيني ۾ سِسڪيون سُڏڪا
ڪنهن دل ۾ زخم پُراڻو آ.
دلدارن جي دلداريءَ جو
اِظهار ڪرڻ بہ اجايو آ.

ويو دور خزائُن جو گُذري
موٽي آ مُند بهارُن جي
هو جنهن دل ۾ اڳ ويرانو

اٿ منڊ بهار جي آئي آ.

پنهنجن زخمن کي سُبي سُبي
جيئڻ جو بهانو ڳولهيو ٿي
هن ديوانن جي بستيءَ ۾
ڪو ٻيو ديوانو آيو آ.

مون گيت ڪيئي ڳايا آهن
ڪي سُک جا ۽ ڪي ڏُک جا پيي
پر سيني ۾ سو سٽو لڳو
جو ديويءَ من ۾ ڳايو آ.

دياوان جيڪا دل آهي

دياوان جيڪا دل آهي
سا پوڄا جي قابل آهي.

اهڙي پيار ۾ لطف ئي ڪهڙو
جنهن ۾ درد نہ شامل آهي.

سمجهائڻ سان بہ نہ جو سمجهي
سو تہ نسورو جاهل آهي.

سهي سهي چوٽن تي چوٽون
ٿي پئي چور چور دل آهي.

محفل محفل پٽڪي آهيان
خوشي تڏهن بہ نہ حاصل آهي.

ڪٿ سسڪيون ۽ سُڏڪا ۽ ڪٿ
ڪيل خوشيون ۽ ڪل ڪل آهي.

وقت جي سِر تي آهي تاج

وقت جي سِر تي آهي تاج
هلي ٿو هر هنڌ اُن جو راڄ.

هي پلُ تنهنجو هو پل منهنجو
وقت وڏو آ حرفتباز

وقت جي قيد جا بند پڃين ڪر
پراڻ پکيئڙا تون پرواز.

وقت ئي راجا، وقت سپاهي
وقت وڏو آهي شهباز

من سان ماڻهون من ماني ڪن
ڪوُڙ تي ڪن ٿا ڪوڙو ناز.

وقت ٿو ناهي، وقت ٿو ڏاهي
ڪين سلي پر پنهنجو راز

اڄ، سُيان ۽ ايندڙ ڪلهه جو
وقت آ وڃندڙ اهڙو ساز.

زهريلا جي زخم ڏنئہ هُن
خود مرهم ٿي ڪري علاج

وقت دوا درمل ديوي، پر
هر ڦٿ جو هي ناهي علاج.

بس تون ۽ مان نہ چاٽون

گڏجي ٻئي هلون ٿا
وِڇڙڻ وري نہ ٿيندو
هڪ موڙ تي تون آهين
ٻئي تي مان بيٺي آهيان
ڪهڙو اچي ٿو پهرين
بس تون ۽ مان نہ چاٽون .

ٻلوان وقت راجا
هر هِڪ مٿان آ حاوي
تون وٽ بہ ڪجهہ بچيو آ
مون وٽ بہ ڪجهہ بچيو آ
ڪنهن وٽ آ ڪيترو هي
بس تون ۽ مان نہ چاٽون .

سرمايو ناهي جيون
نقصان ۽ نفعي جو
ڪجھہ تو بہ آ لٽايو
ڪجھہ مون بہ آ بچايو
اِن ڪان مٽي آ ٻيو ڪجھہ
بس تون ۽ مان نہ ڇاڙون .

هي هل هلان جو ديوي
سارو لڳي پسارو
بازيگرن جيان آ
هي کيلُ ڪنهن رچايو
آ ڪنهن جي هٿ ۾ ڏوري
بس تون ۽ مان نہ ڇاڙون .

پل پل چِن چِن رات نئين آ

پل پل چِن چِن رات نئين آ
رات نئين آ، بات نئين آ.
راتيون راتيُن جهڙيون آهن
پل پل چِن چِن ، بات نئين آ

رات نئين آ، بات نئين آ.
پل پل چِن چِن رات نئين آ

تارن آ آڪاش سجايو
پل پل چِن چِن ڏات نئين آ

رات نئين آ، بات نئين آ.
پل پل چِن چِن رات نئين آ

پيني پيني مهڪيل مهڪيل
پل پل ڇِن برسات نئين آ

رات نئين آ، بات نئين آ.
پل پل ڇِن ڇِن رات نئين آ

ڪويل منڙي ڪوُڪ سُڻائي
پل پل ڇِن ڇِن لات نئين آ

رات نئين آ، بات نئين آ.
پل پل ڇِن ڇِن رات نئين آ

ديوي دل جي درپڻ ۾ ڏسُ
عڪس ڪئي ڪا بات نئين آ

رات نئين آ، بات نئين آ
پل پل ڇِن ڇِن رات نئين آ.

ڳاءِ اَري من ڳاءِ

ڳاءِ اَري من ڳاءِ، ڳاءِ اَري من ڳاءِ.

پوئي سُر سازن جا موتي، هارُ ڳلي ۾ پاءِ.
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.
نيرو اُڀ آ، جهرمِر تارا، آس پکيئڙو اُڏاءِ.
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.
اندرجي سُرندي کي ڇيڙي، جيون بين وڄاءِ.
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.
سونهارو ڪو گيت مِٺو تون، ڪويل جيان پيو ڳاءِ،
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.
جيون ڄڻ مهراڻ متل آ، رمز سان پار پُڄاءِ
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.
سُر ساگر سنگيت سُڌا ٿئي ،تنهن ۾ ٽُٻي لڳاءِ
ڳاءِ اَري من ڳاءِ.

گيتن جي ساگر ۾ ديوي، پنهنجو پاڻ سماءِ
ٻاءِ اَري من ٻاءِ.

اَهڙو گُلشن چا ڪريان.

بي رنگ گُل گُلزار ۾، ماڻهون ڀي ٻن بوُ
اَهڙو گُلشن چا ڪريان.

واري واري گهر لڳي، پِت، ماڻهو پُرڪن
اَهڙو گُلشن چا ڪريان.

چاندوڪيءَ ۾ چندڀ ڀي، چمڪيو تجلي ٻن
اَهڙو گُلشن چا ڪريان.

سائي چُنري وڻ وڻ پائي

سائي چُنري وڻ وڻ پائي
ٽاري ٽاري ٽي شرمائي.

گُل گلابي گلشن اندر
خوشبوُ تِن مان ليئا پائي.

پکين مچائي راڙ فضا ۾
سُر سَرِتا پئي راس رچائي.

سُگَند سنڌيُن جي اڄ ديوي
گُلشن گُلشن پئي مهڪائي.